

ปัญญารู้เท่า

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๘

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมนะ ฟังธรรม สภาธรรม ธรรมตามความเป็นจริง ธรรมสิ่งที่เป็นจริง จะชำระกิเลสได้จริง แต่ธรรมที่เป็นความจอมปลอม ธรรมเป็นสิ่งที่มีความจอมปลอมเราสถาปนาขึ้นมาของเราเอง สถาปนาเข้ามาจากจิตใจของเรา เราสถาปนาในจิตใจของเราเพราะเราคาดหมายของเราเอง แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงมันเป็นปัจจัยจัดตั้ง ใจไม่ใช่สถาปนา ใจโดนทำลายนะ ใจต้องโดนสภาธรรมเข้าไปทำลาย ทำลายกิเลส

เพราะคนเกิดมา คนเกิดมาจากกิเลสนะ คนเกิดมาทุกคนมีกิเลสทุกคน สัตว์เกิดในวัฏวนมีกิเลสทุกคน กิเลสพาสัตว์เกิด สิ่งที่เกิดกิเลสพาสัตว์เกิด สิ่งที่เกิดขึ้นมาถึงมีกิเลส กิเลสค้นหาความทะยานอยากอันนี้เป็นการคาดหมาย ถ้าการคาดหมายธรรม สถาปนาธรรม ธรรมสมมุติ โดยสมมุตินะ ไม่สัจจะความจริงหรอก ถ้าเป็นสัจจะความจริง สิ่งที่เป็นสัจจะความจริงนั้นต้องเกิดขึ้นมาจากภาคปฏิบัติ

การปฏิบัติบูชา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นห่วงมาก ขณะที่ประนิพพาน “อานนทฺ์บอกเขาเถิด...” บอกบริษัท ๔ ตอนที่พระพุทธเจ้าจะประนิพพาน มีคนมาสักการบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหาศาลเลย เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นพระอรหันต์นะ เป็นศาสดาด้วย เป็นพระอรหันต์ด้วย เป็นศาสดาเอกของโลก เผยแผ่ธรรม สั่งสอนธรรม เปิดเผยมากับบริษัท ๔ มามหาศาลจนเกียรติคุณนี้รำลือ ใครๆ ก็อยากจะพบ ใครๆ ก็อยากจะเห็น ใครๆ ก็อยากจะกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน ภิกษุที่นั่งล้อมอยู่มหาศาลเลยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นห่วงมากนะ “ภิกษุทั้งหลายเธออยู่ต่อหน้าเรา ถ้ามีสิ่งใดขัดข้องให้ถาม ให้ถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” นี้อยู่ในพระไตรปิฎกนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าเราปรินิพพานไปแล้ว พวกเธอจะวิตกวิจารณ์ ว่าอยู่ต่อหน้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่ได้ซักถาม ไม่ได้กล่าววาจากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

“ถ้ามีสิ่งใดขัดข้องให้ถาม เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใกล้จะปรินิพพานแล้ว”

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุต่างๆ ไม่ถาม ภิกษุต่างๆ นั่งเฝ้า ดู เพราะความอึดเอิบในธรรม ความอึดเอิบเพราะอยู่ใกล้ครูใกล้อาจารย์ สิ่งที่ใกล้ครูใกล้อาจารย์สิ่งนี้เป็นเครื่องดึงดูด ดึงดูดให้ภิกษุเข้ามาประพฤติปฏิบัติกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขณะที่ประพฤติปฏิบัติภิกษุไม่มีกิเลสหรือ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ทำไมมีครอบครัวล่ะ ทำไมมีสามเณรรุ่นล่ะ สิ่งนี้เพราะเกิดมามีกิเลสพาเกิด แต่คนดี คนสร้างสมบุญญานิกายมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดขึ้นมา พระเจ้าสุทโธทนะ ให้พราหมณ์พยากรณ์ พยากรณ์เป็น ๒ ว่า “ถ้าอยู่ในโลกจะเป็นจักรพรรดิ” อยู่ในโลกนะ โลกคือโลก ในโลกในการปกครองของโลกของเขา “ถ้าออกบวช ออกบวชประพฤติปฏิบัติธรรมจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ถ้าออกบวชนะ

แต่เนี่ยยังไม่ได้ออกบวชก็คือมีกิเลส กิเลสคือมันสิ่งๆ เป็นการจับคันในหัวใจ แต่เนี่ยกิเลส กิเลสคือการกระทำ กิเลสคือสิ่งที่สะสมมาที่ใจ แต่เนี่ยบุญ บุญคือสิ่งที่สะสมขึ้นมาจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้ก็สะสมมาที่ใจ ถึงให้มีเหตุ มีเหตุให้ยมทูตมาแสดงธรรมให้ดู เกิด แก่ เจ็บ ตาย สิ่งที่เกิด แก่ เจ็บตาย มนุษย์เกิดมาเกิดมาตรงนี้ มนุษย์เกิดขึ้นมา สิ่งที่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ครอบสัตว์โลกอยู่ แต่สัตว์โลกสิ่งนี้สะท้อนอยู่ในหัวใจก็ไม่เข้าใจสภาวะแบบนี้ แต่ในเมื่อผู้ที่จิตใจละเอียดอ่อน เห็นสภาวะแบบนั้น ถึงสะท้อนใจ ถึงออกมาประพฤติปฏิบัตินะ ออกคันคว้า

เราเกิดมาสร้างสมบุญญานิกายมหาศาล แล้วก็ต้องมาเกิด แก่ เจ็บ ตาย อีกชาติหนึ่ง อีกชาติหนึ่งนะ แต่เจ้าชายสิทธัตถะไม่ยอมคิดอย่างนั้น “ถ้ามีการเกิด แก่ เจ็บตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บไม่ตาย” โลกมีดีคู่กับสว่าง ทุกข์คู่กับสุข ความพอใจคู่กับความทุกข์ในหัวใจ คู่กันไปตลอดเลย ถ้ามีความคู่ มีสิ่งที่เป็นคู่กัน สิ่งที่เกิดแก่เจ็บตายก็ต้องมีของคู่ แต่ใครมีความ

องอาจกล้าหาญจะค้นคว้าสิ่งนี้ละ? ไม่มีใครเคยคิดองอาจกล้าหาญที่จะค้นคว้าสิ่งที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายนะ

แม้แต่ฤๅษีชีไพร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติก็มีฤๅษีชีไพรที่เขา ออกประพฤติปฏิบัติอยู่แล้ว สิ่งที่เขาประพฤติปฏิบัติอยู่เขาก็ปฏิญาณตนกันว่าสิ้นกิเลส เป็นศาสดา สอนอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเรียนกับเขา ไปศึกษากับเขา แต่ปฏิเสธมาทุกอย่างเลย สิ่งที่เขาปฏิเสธ ฤๅษีชีไพรขนาดเหาะเหินเดินฟ้าได้ขนาดไหน สิ่งนี้มันเป็นเรื่องโลกียะ ฆานโลกีย์ เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมโดยธรรมชาติของมัน สิ่งนั้นมีอยู่แล้ว แต่ในเมื่อยังไม่มีปัญญารู้แจ้ง ในเมื่อสิ่งที่เป็นปัญญารู้แจ้งคือชำระ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา

ไข เวลามันเจาะฟองไขออกมา นี่เป็นรูปธรรม แต่ขณะที่จิตที่เป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรมของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่จะฆ่าแรกทำลายกิเลสออกมาจากหัวใจ อันนี้มหาศาล สิ่งนี้เป็น ที่ว่าสิ่งลึกลับมหัศจรรย์มหาศาลเลย จะไม่มีใครสามารถได้ เว้นไว้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้ากับพระปัจเจกพระพุทธเจ้าเท่านั้น สาวก-สาวกະผู้ได้ยินได้ฟังนะ

ได้ยินได้ฟังมาขนาดไหนในเมื่อมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก สิ่งนี้เป็นการคาดหมาย ทั้งหมด สิ่งนี้เป็นการสถาปนา สถาปนาในเรื่องสภาวะธรรม ก็โงง โงงธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าไปไว้ในหัวใจของตัวเอง สิ่งนี้โงงมาขนาดไหน กิเลสมันปั่นแต่ง สิ่งที่ว่าวิชามัน ปั่นแต่งสิ่งนั้นให้เป็นธรรม เป็นธรรม ธรรมสิ่งนี้เกิดมีในหัวใจ เราปั่นแต่งขึ้นมามันก็เป็นอนัตตา มันก็เป็นอนิจจัง มันเป็นความจริงไปไม่ได้ ในเมื่อมันเป็นความจริงไปไม่ได้

เรามีกิเลสมีตัดหาความทะยานอยาก ในเมื่อประพฤติปฏิบัติ ทำไมกิเลสตัดหาความ ทะยานอยาก ทำไมเอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาหลอกหลวงตัวเองละ สิ่งที่เรา หลอกตัวเองมันถึงไม่เป็นความจริง สิ่งที่ไม่เป็นความจริง ถึงว่าสิ่งที่ศึกษามาขนาดไหน สุตมย ปัญญาในเมื่อมีกิเลสมันมีอยู่ในหัวใจนะ การศึกษา การจรรจาธิกามาขนาดไหนก็แล้วแต่ ถ้ามีกิเลส ในหัวใจ จรรโลงศาสนาได้

ภิกษุในการออกประพฤติปฏิบัติ ออกบวช ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นะ ถ้าเราเป็นคฤหัสถ์แล้วเราออกบวชเป็นภิกษุ พ่อแม่ได้ ๑๖ กัป ๑๖ กัปนะ บุญกุศลของการบวช ได้ถึง ๑๖ กัป พ่อแม่เพราะอะไร เพราะพ่อแม่สิ่งที่เลี้ยงดูมา กว่าลูกจะเจริญเติบโตขึ้นมา เวลาอุ้ม ท้องมาถึง ๕ เดือน แล้วกว่าจะคลอดออกมา คลอดออกมา แล้วต้องดูแลเลี้ยงดูมา เลี้ยงดูด้วยอะไร

ล่ะ? ด้วยน้ำนม ด้วยสิ่งที่ว่าตัวเองแสวงหามา สิ่งที่เป็นปัจจัยต้องแสวงหามา ถ้าลูกออกบวช เพราะเลือดเนื้อเชื้อไข เลือดเนื้อเชื้อไขของพ่อของแม่เข้าไปบวชในศาสนา ไปจรรโลงศาสนานะ จรรโลงศาสนาเพื่อจะให้ศาสนาสืบต่อมา

สิ่งนี้การค้นคว้า ค้นคว้าแสนยาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท้าวว่าจะตรัสรู้ธรรม ไปเรียนกับเจ้าลัทธิต่างๆ ๖ ปีนะ ๖ ปีค้นคว้าอยู่ คิดดูสิว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐขนาดไหน บุญญาธิการมาขนาดไหน แต่ขณะที่ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาสอนขนาดไหน สิ่งที่เป็นอรรถกถาตามโยค สิ่งที่เป็นการประพฤติปฏิบัติอุกฤษฏ์ขนาดไหน อุกฤษฏ์ในสมัยพุทธกาลนะ อุกฤษฏ์ในสมัยปัจจุบันนี้ในอินเดียก็ยังมีอยู่ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติอุกฤษฏ์ขนาดนั้น เป็นพวกฤาษีชีไพร อรรถกถาตามโยคคือทำตนให้ลำบากเปล่า

แต่ในการประพฤติปฏิบัติ ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “รูดงควัตร” อดนอน ฝอนอาหาร ในการประพฤติปฏิบัตินี้ไม่ใช่เป็นอรรถกถาตามโยค อันนี้เป็นการขัดเกลา ขัดเกลากิเลส ขัดเกลาสิ่งหยาบๆ นะ สิ่งหยาบๆ คือความเห็นแก่ตัว ความอยากสะดวกอยากสบาย ความต้องการตามความพอใจของตัวเอง สิ่งนี้มันต้องเข้าไปขัดเกลากิเลส นี้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ววางธรรมไว้ สิ่งนี้ไม่เป็นอรรถกถาตามโยค ถ้ายังเดินตามธรรมเนียมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่คือมัจฉิมาปฏิปทาจากภายนอก ถ้ามัจฉิมาปฏิปทาจากภายนอกเข้ามา มันจะเข้าไปมัจฉิมาจากภายใน สิ่งที่เป็นมัจฉิมาจากภายในคือความเห็นถูกต้อง ความเห็นจากภายใน ถ้าความเห็นถูกต้อง มันจะเข้าไปชำระ เข้าไปขุบขอบ ทำให้กิเลสมันเบาตัวลงเท่านั้น ความเบาตัวลงของกิเลส นี้สุดมยปัญญา

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางอยู่ แล้วถ้าเราเรียนปริยัติคือการศึกษารวมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราสถาปนาขึ้นมาเอง ด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยากว่าสิ่งนี้เป็นธรรม แล้วมันก็จะรวันเลื่อมไปข้างหน้าแน่นอน โลกเขาบอกกันว่าในปัจจุบันนี้จะแข่งขันกันด้วยปัญญา แข่งขันกันด้วยความรู้ เราก็อ่าเรามีความรู้นะ เราศึกษามาแล้วเรามีความรู้ สิ่งที่เรารู้มา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเราคิดในทางโลก โลกเป็นวิทยาศาสตร์ สิ่งพิสดารได้

ก็ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อริยสัจสี่รู้ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรค ๘ ก็รู้เข้าใจหมด คิดชอบ ทำงานชอบ ทุกสิ่งชอบ ทุกอย่างเราก็รู้หมด ทำไมเราจะไม่รู้ ปัญหาเราก็มี

ปัญหาอย่างนี้มันเป็นปัญหาลึกลับที่ว่ามันจดจำมา สิ่งที่จดจำมามันไม่เกิดเป็นความจริง สุตมยปัญหาเป็นสภาวะแบบนี้ จะมีความรู้ขนาดไหน จะมีความสูงส่งขนาดไหน ถ้าเป็นเรื่องของโลกเขาเนะ เรื่องของโลกเขายังต้องมีรอโอกาสเลย โอกาสที่ว่าขนาดที่ว่า การศึกษา การจบ การศึกษามาขนาดไหนถ้าโอกาสของเขาไม่ประสบความสำเร็จ เขาจะทำธุรกิจขนาดไหนเขาก็เป็นไปของเขาไม่ได้

แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนามา มันมีโอกาส มันมีจังหวะของมันไปนะ โลกเขายังต้องรอจังหวะและรอโอกาสเลย แต่ในหัวใจของเรา ถ้าเราว่าสิ่งนี้เป็นปัญหา สิ่งนี้เป็นปัญหา คุณิ ในปัจจุบันนี้ เขาอยู่ในสังคมเมือง แม้แต่ที่ขยะเขายังต้องมีการสั่งสอนกันนะ ขยะนี้ขยะเปียก ขยะนี้ขยะแห้ง ขยะนี้ต้องแยกนะ ถูนี้ ถูนี้สีนี้ใส่ขยะเปียก สีนี้ใส่ขยะแห้ง แล้วที่เป็นแก้วก็ต้องแยก แล้วถ้าในสังคมเมือง ทุกคนแม้แต่การทิ้งขยะยังต้องใช้ปัญญา

แต่เดิมสังคมโบราณเรามา สิ่งของที่ทิ้งเราก็ทิ้งไป เพราะสังคมมันยังแคบอยู่ ในปัจจุบันนี้เรื่องขยะจะเป็นปัญหามากเลย ในการจะทิ้งขยะต้องแยกขยะก่อน ถ้าใครแยกขยะ ทิ้งขยะออกไป คนนั้นคือมีปัญหา คนที่เป็นสุภาพบุรุษ เป็นผู้ที่รับผิดชอบสังคม เห็นสังคมควรช่วยเหลือสังคมขนาดไหน ขยะของเราไม่ควรจะไปเป็นภาระของสังคมนั้น เห็นไหม แม้แต่การทิ้งขยะเขายังต้องใช้ปัญญาเลย

ถ้าเราคิดว่าสิ่งที่เป็นปัญหา ปัญญาชำระกิเลส สิ่งที่เป็นปัญหาชำระกิเลสเราสามารถแยกขยะได้ เราสามารถทิ้งขยะถูกต้องตามแยกส่วนของเขา แล้วขยะนั้นเราทิ้งไปแล้วเราได้อะไรละ เห็นไหม กิเลสตัดหาความทะยานอยากเหมือนขยะ ถ้าสิ่งที่เป็นขยะในหัวใจของเรา มันเปียกเปียกเรานะ มันทำให้เราเป็นทุกข์ มันทำให้เราวิตกวิจารณ์ สิ่งที่เป็นนิเวศธรรม

นิเวศธรรมนะ ความลึกลับสงสัย ความง่วงเหงา หาวนอน ความคิดต่างๆ ที่มันเกิดขึ้นมา นิเวศธรรมอันนี้มันจะกางกั้นใจ สิ่งที่เป็นกางกั้นใจ มันเป็นขยะของหัวใจ ถ้ามันเป็นขยะของหัวใจ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกแล้ว สภาวะนิเวศธรรมมันจะปิดกั้นความสงบของใจ สิ่งที่มีความสงบของใจถ้าเรามีนิเวศธรรมเราจะแก้ไขได้อย่างไรละ

ถึงต้องอดนอน ถึงต้องผ่อนอาหาร อดนอน ถ้ามัน่วงเหงาหาวนอน อดนอนมันยังไม่่วงใหญ่หรือ ถ้าเป็นคนถูกจริต ถูกนิสัยนะ เราอดนอน อดนอนเพราะอะไร เพราะมันอยากนอน คนเราอยากนอนนะ นอนแล้วนอนเล่า นอนจนขนาดไหนมันก็ไม่เคยอึดนะ แต่ถ้าเราฝืนมัน มันอยากนอนเราไม่นอน มันอยากกินเราไม่กิน มันอยากไปเราไม่ไป

เราจะเริ่มฝืนตัวเราเอง เราจะกำจัดขยะในหัวใจของเรา สิ่งที่เรากำจัดขยะในหัวใจของเรา เราแยกขยะของเราได้ ถ้าเราแยกขยะของเราให้ได้ ปัญญาอย่างนี้ปัญญาแยกขยะ สิ่งที่แยกขยะ แยกให้ออกไป ให้ความง่วงเหงาหาวนอน ให้สิ่งที่ฟุ้งซ่าน ให้สิ่งที่เป็นการระของหัวใจนี้ให้มันเบา ลง สิ่งที่เขาหลง จิตมันก็เริ่มยืนตัวขึ้นมาได้ สิ่งที่แยกขยะ นี้คือปัญญานะ

ถ้าปัญญาของโลกเขาเป็นอย่างนั้น เขาได้รับคำชมเชย ผู้ที่มีหน้าที่เขาเก็บขยะ เก็บขยะบ้านนี้ประจำ บ้านนี้จะแยกขยะออกมาให้เราสำเร็จเรียบร้อย แล้วขยะเปียก ขยะสิ่งที่ว่ามันเป็นแก้วเป็นอะไรเขาแยกมาให้พร้อมเลย

เราแยกขยะแล้วเราได้อะไรล่ะ ผู้ที่เขาเก็บขยะนั้นไปนะ ขยะเดี๋ยวนี้มันเป็นสิ่งที่ว่าโลกต้องใช้ทรัพยากรมาก เขาเอากลับไปใช้ใหม่ะ เขาเอาไปขายให้กับโรงงานต่างๆ ก็ได้ สิ่งที่โรงงานนั้นเขาจะเอาขยะนี้กลับมาใช้ได้ใหม่ ขยะที่เราแยกออกเขายังเอาไปใช้ประโยชน์ได้นะ แต่เราว่าเราแยกขยะของเราออกแล้ว เราว่าสิ่งนี้เป็นกรรม สิ่งนี้เป็นกรรม สิ่งนี้เป็นกรรมหรือ

สิ่งนี้เป็นกรรม ทำไมเราแก้กิเลสของเราไม่ได้ล่ะ ถ้าสิ่งที่เราแก้กิเลสของเราได้ มันต้องเป็นสภาวะธรรมขึ้นมาสิ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนให้ทำศีล สมาธิ ปัญญา ทาน ศีล ภาวนา สิ่งนี้เป็นพื้นฐานของโลก มันถึงมีโลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา แม้แต่โลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา สิ่งที่เป็นปัญญานี้ก็เป็นปัญญาประจำโลก แล้วโลกุตตรปัญญาเกิดมาจากไหน ถ้าผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมเห็นสมควรแก่กรรม มันจะเห็นความเป็นไปของปัญญาที่แยกส่วน ปัญญาแยกส่วน ปัญญาส่วนหยาบๆ มันเป็นปัญญาของโลกเขา มันก็ต้องใช้สิ่งที่เป็นไปก่อน มันเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งหมดคือเราปฏิเสธโลกไม่ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาจากมารดานะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังเกิดมาจากพ่อจากแม่นะ แล้วเวลาเกิดจากกรรม เกิดจากกรรมภายในใจหัวใจ เวลาธรรมขององค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำแรกกิเลสออกไปจากใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสอน
 น้ำ พระนางมหาปชาบดีโคตมี ไปสอนพระเจ้าสุทโธทนะ เวลาเกิดในโลกนี้เกิดจากพ่อจากแม่ เกิด
 จากน้ำเลี้ยงชีวิตมา แต่เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดจากใจขององค์สมเด็จพระ
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาธรรมไปเลี้ยง เลี้ยงพ่อ เลี้ยงแม่ เลี้ยงน้ำขึ้นมาจนธรรม
 เกิดขึ้นจากในหัวใจ สิ่งที่เป็นโลกียปัญญากับโลกุตตรปัญญามันต่างกันอย่างไร โลกียปัญญาคือสิ่ง
 ที่เป็นเรื่องของโลก เราก็เข้าใจเรื่องของโลก นี้โลกของโลก ความเป็นไปของโลก สัตว์โลกเกิด แก่
 เจ็บ ตาย ต้องมีการบำรุงรักษา กัน บังคับเครื่องอาศัย นี่เป็นเรื่องของโลกแล้วก็เกิดจากโลกสิ่งที่เกิด
 จากโลก สิ่งนี้เป็นเครื่องอาศัยเป็น โลกียปัญญา

แล้วโลกุตตรปัญญาเกิดจากอะไร? เกิดจากถ้าเรามีธรรมขึ้นมามันจะเกิดโลกุตตรปัญญา ถ้า
 เราไม่เกิดธรรมของเราขึ้นมา มันจะเป็นโลกียปัญญา แล้วเราก็จะยึดโลกียปัญญาว่าเป็นปัญญาของ
 เรา เป็นสิ่งที่แปดสภาวะธรรม สิ่งที่เป็นสภาวะธรรมไปไหน ในเมื่อ สីล สมาธิ ปัญญา สілทำให้ใจ
 ปกติ ทำไม่เป็นความปกติ เราไม่คิดสืล สіл แม้แต่สืลเรายังไม่ก้าวล่วงสืลนะ ถ้าเราก้าวล่วงสืลเราไม่
 มีศรัทธาความเชื่อ เราจะเอากำลังที่ไหนดมาประพุดปฏิบัติ

ในเมื่อเรามีศรัทธาเราเชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศรัทธาความเชื่ออันนี้เกิด
 มาจากไหน? เกิดมาจากอำนาจวาสนา อำนาจวาสนาของใจ ถ้าไม่มีศรัทธา ไม่มีมีความเชื่อนะ จิตนี้
 มีดบอด จิตมีดบอดมันปฏิเสธไปทุกอย่าง มันเห็นแก่ตัว สิ่งที่เราเห็นแก่ตัวจะเอาเปรียบสังคม เอา
 เปรียบทุกคน เอาเปรียบต่างๆ แล้วก็เอาเปรียบตัวเองเพราะมีดบอดมันไม่เห็นตัวเอง จะทำลาย
 ตัวเอง เพราะสิ่งที่ทำขึ้นมาเป็นอกุศล เป็นการทำลายผู้อื่นแล้วมันก็จะมาทำลายตน

แต่ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ ศรัทธามันจะเปิดกว้าง ศรัทธาคือเราหงายภาชนะเปิดใจของเรา ถ้า
 เราเปิดใจของเรา สิ่งที่เราละเอียด สิ่งที่เป็นคุณธรรมในหัวใจมันจะเปิดขึ้นมาจากตรงนี้ ถ้าเรามี
 ศรัทธาความเชื่อเราถึงรักษาสีล ถ้าเรารักษาสีล เราถึงไม่ก้าวล่วงสืลของเรา ถ้าเราก้าวล่วงสืลของ
 เรา นี่สืลไม่บริสุทธิ์ เกิดสมาธิก็สมาธิที่ไม่บริสุทธิ์

เวลาสิ่งที่เขาทำโจรกรรมกัน ทางโลกเขาทำโจรกรรมกัน การที่จะยึดครองประเทศกัน เขา
 วางแผนนะ เขามีฝ่ายเสฯ เขามีฝ่ายต่างๆ เขาจะยึดครองประเทศกันเขาวางแผนนะ เข้าไปทำลาย
 ก่อน ทำให้ประเทศนั้นอ่อนแอ ทำลายทุกอย่างเพื่อจะให้อ่อนแอ แล้วเราก็เข้าไปแสดงธรรม ว่า

จะเข้าไปช่วยเหลือ เราจะเข้าไปยึดประเทศของเขา สิ่งนี้มันต้องใช้ปัญญาใหม่ สิ่งนี้ต้องใช้สมาธิใหม่ สิ่งนี้ต้องใช้ใหม่ ถ้าศีลมันไม่บริสุทธิ์ สิ่งการกระทำเบียดเบียนคนอื่น ถึงจะเป็นปัญญาก็เป็นปัญญาทางเบียดเบียนคนอื่น

ถ้ามีศีล ศีลมันทำไม่ได้ เพราะอะไร ปาณาติปาตา การล่วงเอาเปรียบคนอื่น การฆ่า ถ้าศีลโดยตัวอักษร ปาณาติปาตา ทำชีวิตให้ตกร่วง สิ่งนี้ผิดศีล แต่ในการทำลายเขามันก็เป็นปาณาฯ โดยที่เบียดเบียนกัน ถ้าเราเบียดเบียนกัน อหิศีลมันจะคิดออกมาจากใจอย่างนี้ เราถึงไม่เบียดเบียนเขา สิ่งนี้อาศัยกับโลกนะ

ถ้าเราเป็นภิกษุ สิ่งที่เราเป็นภิกษุ ชีวิตนี้ดำรงชีวิตด้วยการเลี้ยงชีพชอบ ด้วยการภิกขาจาร เขามีศรัทธา มีความเชื่อของเขา เขาใส่บาตร เขาทำบุญกุศลของเขา เราภิกขาจารไป นี่มันบริสุทธิ์ ไม่ได้เบียดเบียนเพราะอะไร เพราะเราเป็นสาวะกะ-สาวกด้วยกัน ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา อุบาสก อุบาสิกาเขาต้องการบุญกุศลของเขา เขาก็ต้องสละทานของเขา

ภิกษุ นักรบออกบวช เราก็อาศัยเลี้ยงชีพ เลี้ยงชีพด้วยการภิกขาจาร แล้วภิกขาจารไป สิ่งทีภิกขาจารไป เราไม่หวังสิ่งใด หวังออกไปบิณฑบาตเพื่อเลี้ยงชีพ ปัจจัย ๔ เกิดอย่างนี้ ไม่ใช่เบียดเบียน ถ้าเบียดเบียนคือการไปคดโกงเขา ไปวางแผนเป็นมหาโจรว่า สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความคุณธรรม สิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีความคุณธรรม ให้เขามารับรักษา สิ่งนี้เป็นมหาโจรนะ

แต่ถ้ามันเป็นสัจจะความจริงของเขา เขาศรัทธาของเขา เขาทำบุญของเขา สิ่งนี้ไม่เบียดเบียน ถ้าเราไม่เบียดเบียน ไม่ผิดศีล ศีลเราจะสะอาดบริสุทธิ์ ถ้าศีลเราสะอาดบริสุทธิ์ เราทำสัมมาสมาธิ เราถึงต้องทำสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิเกิดขึ้นนะ ถ้าเรามีศรัทธา มีความเชื่อ

เวลาเรากำหนดพุทโธ พุทโธ เพราะกรรมฐาน ๔๐ ห้อง ให้กำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ เพราะอะไร พุทโธเพราะเป็นพุทธานุสติ เป็นกรรมฐานองค์แรก พุทโธคือพระนามขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเรากำหนดพุทโธ พุทโธ ทั้งสติ สติ ถ้าอานาปานสติคือลมหายใจเข้าออก เราจะมาผูกกันก่อนก็ได้ เพราะมันรูปธรรม ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ สิ่งที่เป็นนามธรรมจับต้องได้ยาก แล้วสิ่งที่เป็นามธรรมจับต้องได้ยากเราจะหาได้อย่างไรละ

เราถึงหาสิ่งที่กระทบ อานาปานสติคือกำหนดลม ลมคือลมเข้าออกในปลายจมูก เรากำหนดสติไว้ที่ปลายจมูก กำหนดลมเข้านิกพุช พอกำหนดลมออกนิกโร มันเป็นรูปธรรมที่เราจะ

เกาะเกี่ยวตรงนี้ออกไป ถ้าเราเกาะเกี่ยวตรงนี้ออกไป ออกไปเพื่อกำจัดสวะ สิ่งที่เป็นขยะออกไป จากหัวใจ ถ้าว่าพุทโธ พุทโธ ถ้ากำหนดพุทโธ พุทโธ แล้วพุทโธถ้าเริ่มกำหนดเข้ามา ถ้าจิตนี้มัน คล่องตัวขึ้นมา แล้วคล่องตัวขึ้นมา ละเอียดเข้ามาๆ

ถ้าสติเราอ่อน มันถึงกับจะทำให้เราตกวงค์ได้ ถ้าเราจะวางลมหายใจ หรือวางพุทโธอันใดอันหนึ่ง เพื่อจะให้สติชัดเจนขึ้นมา สติชัดเจนขึ้นมาเรากำหนดพุทโธก็ได้ อานาปานสติก็ได้ แยกส่วนกัน เอาอันใดอันหนึ่งเพื่อให้สติมันพร้อมสมบูรณ์ขึ้นมา เปรียบเหมือนกับเราขุดดิน ขุดดิน ขุดบ่อเพื่อจะหาน้ำ ถ้าเราขุดบ่อนะ ขุดบ่อไปในบ่อ ขุดไปที่ดิน ตาน้ำกับสิ่งที่ว่าเป็นแหล่งน้ำ กับสิ่งที่เป็นที่แห้งแล้งนี้ต่างกันนะ

สิ่งที่เป็นที่แห้งแล้งเราต้องขุดบ่อลึก กว่าเราจะได้บ่อน้ำตื้นนะ แต่ถ้าสิ่งที่เป็สิ่งที่อุดมสมบูรณ์ เราขุดตื้นๆ เราก็ได้น้ำนั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน กำหนดพุทโธ พุทโธ เหมือนเราขุดบ่อ ถ้าเราขุดบ่อไปของเรา ถ้าเราขุดไปโดยที่เราไม่ย้ายที่ขุดไปบ่อยๆ เราขุดไปสภาพอย่างนั้น มันต้องเจอ น้ำแน่นอน เจอน้ำนะ เพราะสิ่งนี้ได้พื้นดินนี้มีน้ำอยู่แล้ว

นี่ก็เหมือนกัน เราขุดเพราะอะไร เพราะเรามีความรู้สึก เรามีหัวใจ สิ่งที่เป็นหัวใจ โคนกิเลส ตัณหาความทะยานอยากปกปิดไว้ สิ่งที่เราปกปิดไว้เรากำหนดพุทโธๆ เหมือนเราขุดไปที่บ่อน้ำ นั้น เราขุดเข้าไปที่ใจ ขุดไปถึงที่สุด บ่อน้ำของใครก็ส่วนบุคคล คนที่ขุดลึกก็ต้องลงลึกหน่อย คนที่ขุดตื้น กำหนดพุทโธ พุทโธ บางทีมันก็สงบบ้างเล็กน้อย สงบ

ความสงบคือว่าจิตมันรู้สึก สิ่งนี้เป็นสมาธิธรรมนะ ถ้าเป็นสมาธิธรรม จิตเข้าไปถึงสภาวะสงบอันนี้ เข้าไปถึงแหล่งน้ำ สิ่งที่เป็นแหล่งน้ำ เราขุดขึ้นมา เราทำของเราขึ้นมาเอง มันเป็นปัจจัยตั้ง มันเป็นความรู้สึกจากใจดวงนั้น สิ่งนี้มันเป็นสัมมาสมาธิ สิ่งนี้มันเป็นถ้าเราทำสงบได้บ่อยๆ ครั้งมันจะตั้งมันขึ้นมา สิ่งที่ตั้งมันขึ้นมา นี้เราหาแหล่งน้ำ

นี่เหมือนกัน ถ้ามันใช้ปัญญา ผู้ที่กำหนดพุทโธ นี่ศรัทธาจริต ปัญญาผู้ที่มีพุทธจริตคือมีใช้ความคิดมาก ความคิดมันจะมีความคิดของเรา เพราะความคิดมันกำหนดพุทโธๆ มันไม่อยู่ เราใช้ความคิด ความคิดของเรามันเหมือนเราแหวกสวะ แหวกจอกแหน จอกแหนเพื่ออะไรล่ะ? เพื่อให้เห็นน้ำนะ แหวกจอกแหนไปเรื่อยๆ มันก็กระทบกระเทือนเข้ามา เพราะอะไร

เพราะมันมีความรู้สึก ลองความรู้สึกของเรา จอกแหนคืออารมณ์ความรู้สึก เห็นไหม มันปกคลุมจิตตั้งมัน ปกคลุมสิ่งที่ว่าเป็นน้ำนั้นอยู่ มันมีจอกแหนคลุมอยู่ ถ้าเราแหวกออกไปเรื่อยๆ แหวกออกไปเรื่อยๆ แหวกออกไปมันก็เห็นแหล่งน้ำ เห็นน้ำ ถ้าเห็นน้ำ นั่นนะ สัมมาสมาธิ นั่นนะ เป็นสิ่งที่ว่าเป็นความรู้สึก สิ่งนี้มันเป็นปัญญา ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเป็นปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ แล้วขย่ะนั้นไปไหนละ ขย่ะนั้นนะ เขาสามารถเอาไปทำในโรงงานนั้นได้ มันยังมีงานอีกมหาศาลเลย

แต่ทำไมครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า เวลาศรัทธา บอกว่าแสดงธรรมเพื่อให้เรามั่นใจว่าธรรมะมีจริง ถ้าสิ่งที่เป็นความว่าง สิ่งที่เป็นความสุขในหัวใจ เพราะมันเป็นความฟุ้งซ่าน สิ่งฟุ้งซ่านมันเป็นความทุกข์ สิ่งที่เป็นความทุกข์มันปกคลุมหัวใจอยู่ ถ้าเรามีสติ เราใช้ปัญญาความคุมความคิดเข้าไป แหวกจอกแหนออกไป มันจะถึงแหล่งน้ำได้ มันจะถึงความสุขนั้นได้ ถ้าถึงความสุขนั้นได้ นี้ประกันว่าสิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติมันมีเหตุผลรองรับ สิ่งที่มีเหตุผลรองรับเพราะมีสภาวะธรรมรองรับ นี่คือมรรคหลายๆ

แล้วถ้าจะยืนยัน ครูบาอาจารย์จะยืนยันนะว่า มรรคผลนิพพานมีจริง

สิ่งที่มีจอกแหนอยู่คือกิเลสตัดทอนความทะยานอยากมันปกคลุมหัวใจอยู่ สิ่งที่เราแหวกจอกแหนออก เราทำลายจอกแหนออก เรายกขึ้น เราทำลายจอกแหน เอาจอกแหนขึ้นบนฝั่ง ทำลายจอกแหนนั่นออกทั้งหมด สิ่งนี้เป็นนิพพาน นิพพานคือความจริง เหมือนกัน ชุดบ่ๆ ครูบาอาจารย์เอาสิ่งนี้มาเป็นบุคลาธิษฐานนะ บุคลาธิษฐานส่วนหนึ่ง

มรรคหลาย-มรรคละเอียด ถ้ามรรคหลายๆ ก็บอกนี่คือสัมมาสมาธิ นี่คือแหล่งน้ำ นี่คือสิ่งที่โรงงานไหนก็แล้วแต่ต้องมีแหล่งน้ำเขาจึงตั้งโรงงานของเขาได้ เพราะน้ำนี้เป็นปัจจัยสำคัญมากสำหรับโรงงานต่างๆ นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นแหล่งน้ำ สิ่งที่เป็นต่างๆ นี่เป็นมรรคหลายๆ แต่ถ้าเป็นสภาวะธรรมตามความเป็นจริง ถ้าเราแหวกจอกแหนออกสิ่งนี้จะเป็นสภาวะธรรมนะ

แต่สภาวะธรรม ถ้าเป็นสภาวะธรรมจริง เราจะต้องรู้ว่าสิ่งที่เป็นขย่ะนี้เขาเข้าโรงงานไหน เขาทำงานอย่างไร สิ่งที่เป็นการทำงานยังมีเป็นมหาศาลเลยนะ ถ้าเราเพียงแต่ที่เราแหวกจอกแหนออกแล้วเราจะเห็นสภาวะธรรม จะเป็นธรรมตามความเป็นจริง นี่มันเป็นแค่ในชุมชน เขาทิ้งขย่ะกันนะ เขายังแบ่งขย่ะออกถูกต้องเลย ว่าขย่ะสิ่งนี้ควรจะทำภาชนะไหน สีไหน แล้วเขาจะแบ่งแยก

ไปเพื่อจะให้คนเก็บขยะนั้นไป สิ่งที่เก็บขยะนั้นไป เก็บขยะไปเขาก็ยังไปทำธุรกิจของเขาเนะ เราเหมือนกัน ถ้าเขาทำธุรกิจของเขา เขาจะตั้งโรงงานอะไรขึ้นมาละ

ถ้าเป็นเศษแก้วเขาก็ทำเป็นโรงงานแก้ว ถ้าเป็นเศษเหล็ก เขาก็เป็นโรงงานถลุงเหล็ก สิ่งที่เป็นโรงงานถลุงเหล็ก เราจะเอาสิ่งอะไรไปถลุงเหล็กละ สิ่งที่ถลุงเหล็ก มันเหมือนกับว่า ในการประกอบธุรกิจการสร้างโรงงาน ถ้าเราไปเอาเทคโนโลยีของเขามา เราต้องการอะไรละ เราต้องการเทคโนโลยีของเขา เพราะอะไร เพราะเราจะตั้งโรงงานถลุงเหล็ก เราต้องการหลอมแก้ว เราต้องการตั้งโรงงานอะไรก็แล้วแต่ สิ่งนี้มันเป็นที่ว่ามันต้องร่วมทุน ถ้าเป็นการร่วมทุน ถ้าเราไม่ร่วมทุน เราไปเอาของเขามา มันเป็นลิขสิทธิ์นะ เขาเอาเป็นลิขสิทธิ์ เรามีความผิดตามกฎหมาย

นี่ก็เหมือนกันถ้าเราสร้างภาพ เราสร้างความเป็นไปของเราขึ้นมา เราจะมีความคิดทางกฎหมาย ถ้าเราไม่สร้างภาพขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาจริง ความเกิดขึ้นมาจริงเหมือนกับกิเลส เรามีกิเลสอยู่ในหัวใจมันสร้างภาพแน่นอน สิ่งที่ว่าเราปล่อยวาง เราพิจารณาอะไรของเราของเราขึ้นมาต่างๆ สิ่งนี้มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิทั้งหมด ถ้าเราคิดว่าเราปล่อยวางเข้ามาขนาดไหน กิเลสมันหลอกเรา เราจะจมอยู่ในกิเลสนั้น แต่มันสถาปนาธรรมมันก็หลอกตัวเอง หลอกตัวเองว่าสิ่งนี้เป็นสภาวะธรรม สิ่งนี้เป็นสภาวะธรรม

แต่ขณะที่ว่าคนที่เริ่มวิปัสสนาได้นะ ตั้งโรงงานเข้ามาได้นะ เหมือนกับการร่วมทุน การร่วมทุน เราร่วมทุนกับใคร ร่วมทุนกับเจ้าของเทคโนโลยีต่างๆ ไซ้ใหม่ ร่วมทุนกับผู้ที่มีตลาด ที่เขาจะสามารถเอาสินค้านั้นออกไปได้ไซ้ใหม่ นี่ก็เหมือนกัน เพราะเรามีวัตถุดิบ แต่เราไม่มีเทคโนโลยี เราไม่มีปัญญา นี่ก็เหมือนกัน ขนาดที่เราแหวกจอกแหนขนาดไหนก็แล้วแต่ เรามีแต่วัตถุดิบ เรามีแต่สัมมาสมาธิแล้วเราจะทำอย่างไรให้มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา เพราะจอกแหนเดี่ยวมันก็มาปิด ปิดบังหัวใจอยู่

มรรคหลายๆ ไร สิ่งนี้ครูบาอาจารย์ท่านยืนยันเป็นเรื่องของปัญญา เป็นเรื่องของมรรคหลาย เป็นเรื่องของทำความเข้าใจ แต่ถ้าความสงบของใจ แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ยืนยันเป็นบุคลาธิษฐานที่ว่ามรรคละเอียดขึ้นไปนั้น สภาวะที่ว่าจิตมีอยู่ ธรรมมีอยู่ แต่โดนกิเลสหลอกไว้ โดนกิเลสปกคลุมไว้ ถ้าเราจะชำระกิเลสของเราออกมามันต้องมีวิธีการ สิ่งที่เป็นวิธีการ ขณะจิตที่มันพลิกขึ้นมา มรรคหลาย-มรรคละเอียดเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันจะอย่างไร

สิ่งที่ทำอย่างไร ระหว่างถ้าเราร่วมทุนขึ้นมา เหมือนกับเรามีกิเลส เรามีกิเลส เราทำสิ่งต่างๆ ภาย เวทนา จิต ธรรม จะวิปัสสนาสังใจ ธรรม ความรู้สึก อารมณ์กระทบต่างๆ ถ้ามันปล่อยวางเข้ามาขนาดไหนมันเป็นที่ปล่อยวางเข้ามา มันรอวันเสื่อมนะ มันรอวันเสื่อม เพราะอะไร

เพราะ สัพเพ ธมมา อนคตา สภาวะธรรมที่เกิดขึ้น มันต้องเสื่อมสภาพไปเป็นธรรมดาของ มัน สิ่งนี้ต้องเสื่อมไปโดยธรรมชาติของเขาอยู่แล้ว ถ้าเราไม่เริ่มตั้งโรงงานของเราขึ้นมา ถ้าเราตั้งโรงงานของเราขึ้นมา ในการร่วมทุน ร่วมทุนใครกับใคร? ร่วมทุนระหว่างกิเลสกับธรรม ในการประพฤติปฏิบัติแต่เริ่มต้น เริ่มมาจากโลก เราเกิดมาจากโลก เกิดมาจากความรู้สึกของเราทั้งหมด เราถึงต้องทำความสงบของใจ ปัญญาอบรมสมาธิขนาดไหน ปัญญาเกิดแก่ขนาดไหน จะแหวก จอกแหวนขนาดไหนมันเป็นความสงบของใจเท่านั้น

สิ่งที่ความสงบของใจเท่านั้น ถ้ามันจะร่วมทุนมันต้องยกขึ้นวิปัสสนาในกาย เวทนา จิต ธรรมได้ ถ้าเรายกขึ้นวิปัสสนาในกาย เวทนา จิต ธรรม มันระหว่างกิเลสกับธรรมมันต่อสู้กัน ความร่วมทุนระหว่างกิเลสกับธรรมนะ ถ้าความร่วมมือระหว่างกิเลสกับธรรม เพราะธรรมสภาวะ เราประพฤติปฏิบัติแล้ว ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติเพื่อจะชำระกิเลส ถ้าเราปฏิบัติเพื่อจะชำระกิเลส สภาวะธรรมมันจะเกิดสภาวะแบบนี้ มันเป็นการร่วมทุนกัน

สิ่งที่เป็นกรร่วมทุนกัน มันไม่ใช่ของเรา มันสิ่งนี้มันต้องหาร ๒ ระหว่างกิเลสกับธรรม ถ้าเราวิปัสสนากาย เวทนา จิต ธรรม โดยสภาวะธรรมนะ ถ้าสภาวะธรรมนี้มีเป็นความเป็นจริงขึ้นมา จะปล่อยวาง ปล่อยวาง ผลประโยชน์แบ่งหาร ผลประโยชน์ต้องแบ่ง ๒ ผลประโยชน์ที่จิตมัน ปล่อยวางขนาดไหน มันดั่งคปทาน มันชั่วคราว

ถ้าเราวิปัสสนาขึ้นมาในกาย เวทนา จิต ธรรม ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแล้วยกขึ้นวิปัสสนากาย ขณะที่มันปล่อยวางกายขนาดไหน วางขนาดไหนก็แล้วแต่ วางขนาดที่ว่าเราทำสินค้านั้นออกมาได้ โรงงานที่เอาสวะ เอาสิ่งที่ว่าสภาวะสัมมาสมาธิยกขึ้นวิปัสสนา สวะคือกิเลสตัดหาความ ทะยานอยาก กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นสวะ

เรื่องของกาย เราเกิดมา เกิดขึ้นมาแล้วเป็นเด็ก มันต้องพัฒนาขึ้นไปเป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้เฒ่า สิ่งนี้ชั่วคราว “กาย เวทนา” เวทนาจึงเหมือนกันสิ่งนี้ไม่คงที่ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่น่าทิ้ง ดันไม่ทั้งหมดปลุก ลงบนดิน สภาวะธรรมเกิดขึ้นมา สภาวะธรรมเกิดขึ้นมาจากใจ ใจมันเกี่ยวข้องกับอะไรล่ะ? มันเกี่ยวข้องกับกาย เวทนา จิต ธรรม สิ่งนี้เราถึงเอามาเป็นเหตุให้หัวใจนี้เข้าไปพิจารณาเพราะอะไร

เพราะมันติดเราก่อน มันถึงไปติดข้างนอกใจ มันติดร่างกายของเราก่อน มันติดในตัวตนของใน หัวใจนี้ก่อน มันถึงออกไปยุ่งๆ กับข้างนอกใช้ใหม่

ทีนี้ขณะที่มันสงบเข้ามามันเป็นโลกๆ สิ่งที่เป็นโลก โลกียปัญญาแล้วโลกุตตรปัญญามัน จะเกิด ถ้าเราใช้โลกุตตรปัญญาขึ้นมาเมื่อการวิปัสสนาเกิด มันเกิดจากภาคปฏิบัติเท่านั้น จะศึกษา จะ จำมาขนาดไหน จะค้นคว้าอย่างไรก็แล้วแต่ ถ้ามันเป็นโลกียปัญญามันก็จะเป็นโลกียปัญญาอย่าง นั้นตลอดไป แต่ถ้ามันวิปัสสนาเข้ามา ขณะวิปัสสนาเข้ามามันจะเริ่มขึ้นมา เริ่มขึ้นมาระหว่างร่วม ทุน ระหว่างกิเลสกับธรรม เพราะมันเริ่มปล่อยวาง ปล่อยวางก่อน

เว้นไว้แต่ขีปปาปัญญา เว้นไว้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุพเพนิวาสานุสติญาณ จตุปปาตญาณ สิ่งนี้ไม่ใช่ ย้อนกลับมา แล้วอัสวักขยญาณ นี่เป็นขีปปาปัญญา แม้แต่พาหิยะพึง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนเดียวตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แต่ตรัสรู้ธรรมนั้นเป็นขีปปา ปัญญา สาวกะ-สาวก เวไนยสัตว์นี้ ต้องเดินเป็นบุคคล ๘ จำพวก โสดาปัตติมรรค สกิทาคามรรค อนุคามรรค อรหัตตมรรคขึ้นไป สิ่งทีอรหัตตมรรคขึ้นไป สิ่งนี้ถ้าทำได้ก็เป็นบุญวาสนามหาศาล แล้ว ถ้าเราก้าวเดินตามธรรมนะ ตามตั้งแต่การร่วมทุนระหว่างกิเลสกับธรรม ต้องส่งเสริมกัน ขึ้นมา เพราะเรามีกิเลส

ระหว่างกิเลสในหัวใจเรามองไม่เห็นมันเลย สิ่งที่เป็นสวะปกคลุมหัวใจอยู่นี้เรามองไม่เห็น เราเห็นแต่สวะทั้งนั้นนะ สิ่งที่เป็นสวะมันก็เอาแต่ความเป็นโลกๆ มาให้กับหัวใจนั้น การประพฤติ ปฏิบัติมันก็ประพฤติปฏิบัติทางโลกๆ การแหวกออกมาก็เป็นแหวกสวะออกไป มันก็เห็นแค่ สภาวะความสัมมาสมาธิ พอสมาธิเดี่ยวสวะนั้นก็ปกคลุมหัวใจโดยธรรมชาติของมัน สิ่งนี้เราถึง ต้องพยายามจับมันให้ได้ จับสิ่งนี้โยนขึ้นไปบนฝั่ง

สวะนี้เขาเอาไปทำนะ เดียวนี้เขาทำสินค้าหนึ่งตำบล เขาเอาสิ่งนี้มาสานเป็นตะกร้า สาน เป็นกระเป่า สานเป็นประโยชน์ของเขาขึ้นมา ถ้าเราสามารถวิปัสสนาภายใต้ มันก็จะเป็นสภาวะ แบบนี้ไง กาย เวทนา จิต ธรรม สิ่งนี้มันจะเป็นประโยชน์ขึ้นมากับหัวใจ สิ่งที่เป็นโลกียะ โลกุต ตระ มันเป็นประโยชน์ แต่ระหว่างที่มันเป็นประโยชน์ ถ้ามันไม่เป็นประโยชน์เพราะเราไม่มี สัมมาสมาธิ เราไม่มีจิตตั้งมั่น เราไม่มีปัญญาจับสิ่งนี้มาใช้ประโยชน์ สิ่งนี้จะเป็นโทษ

สิ่งที่เป็นโทษ ปัญญาที่ว่าปัญญาที่แข่งขันกันทางปัญญา แข่งขันกันทางโลก แต่ถ้าแข่งขัน กันทางปัญญา ในการที่ว่าระหว่างร่วมทุนระหว่างกิเลสกับธรรม ถ้ามีธรรมแทรกเข้ามาในสิ่งที่

เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากนะ ถ้ามีการร่วมทุนเมื่อไรมันจะเริ่มเข้าถูกทาง เพราะเรายังทำของเราไม่ได้ มันจะถูกทางขึ้นมา ปล่อยางเข้ามา ปล่อยางเข้ามา นี่เป็นตังคปหาน

สิ่งที่มันปหานชั่วคราวนี้มันปหานแล้วมันไม่ขาด สิ่งที่มันไม่ขาดนี้มันจะย้อนกลับได้ สิ่งที่มันย้อนกลับได้ ขณะที่เรามีความศรัทธา เรามีความเชื่อ เรามีอำนาจวาสนา สิ่งนี้เราจะก้าวเดินต่อไปได้ แต่ถ้าเมื่อเราอ่อนแอละ คนเรามันจะอยู่อย่างนั้นตลอดไปได้อย่างไร

จนขณะที่อภิธรรมเขาบอกเลย ในการประพฤติปฏิบัติของพระป่า พระป่านี่ประพฤติปฏิบัติโดยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ถ้ามีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก การประพฤติปฏิบัติมันจะเป็นธรรมไปไม่ได้ เห็นไหม เขาบอกว่าเป็นธรรมไปไม่ได้ เพราะปฏิบัติโดยตัดหาความทะยานอยาก

แต่ในการประพฤติปฏิบัติของครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่นเป็นผู้ค้นคว้า หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ค้นคว้าสิ่งนี้มา สิ่งนี้หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ท่านก็ทุกข์ของท่าน ท่านก็อยากพ้นทุกข์ของท่าน ท่านอยากพ้นทุกข์ ท่านอยากพ้นจากกิเลส ท่านก็แสวงหาของท่าน สิ่งนี้เป็นตัดหาความทะยานอยากหรือ คนอยากพ้นทุกข์ คนอยากทำคุณงามความดีเป็นตัดหาความทะยานอยากหรือ?

มันเป็นมรรค แต่คนไม่เข้าใจว่าการทำคุณงามความดีนี้มันเป็นตัดหาความทะยานอยากไม่ให้ติดดี แต่ไม่ติดดีเราจะเอาอะไรก้าวเดินไป มันต้องติดดีไปก่อน เอาสิ่งที่เป็นคุณงามความดีติดดีไปก่อน มันถึงเป็นการร่วมทุนระหว่างกิเลสกับธรรม

ถ้ามีการร่วมทุนระหว่างกิเลสกับธรรม มันยังเป็นการก้าวเดินที่เราพัฒนาขึ้นมา ถ้ามีการร่วมทุนกันอย่างนี้ แล้ววิปัสสนาบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า การร่วมทุน สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่าบุคลากรพื้นฐานให้เห็นสภาวะที่วาระหว่างที่การประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันจะเห็นว่าสิ่งนี้จะเป็นการก้าวเดินของใจที่มันพัฒนาขึ้นมา มันถึงไม่ใช่สิ่งที่แค่เปิดสวาทออกจากใจแล้วว่าเป็นธรรมหรือ

มันมีจังหวะของมัน มันมีสิ่งที่ว่าสิ่งที่จิตนี้มันพัฒนาของมันขึ้นมา ถ้าสิ่งนี้พัฒนาขึ้นมา ระหว่างร่วมทุนก็ต้องร่วมทุนกันไปก่อน ถ้าร่วมทุนกันไปก่อนนะ ถ้ามีครูอาจารย์คอยชี้แนะระหว่างกิเลสกับธรรมที่มันปล่อยางกัน มันปล่อยางชั่วคราวเท่านั้น ถ้ามีความประมาท ถ้า

อำนาจวาสนาของเราไม่พอมันจะเสื่อม พอสิ่งที่มันเสื่อมมันจะถดถอยออกมา มันจะทอดถอยออกมา แล้วเวลาจิตมันคลายออกมาจะมีความทุกข์มาก

ความทุกข์ของการประพฤติปฏิบัติ ความทุกข์ของโลกนี้เขาเป็นความทุกข์อันหนึ่ง เพราะทุกข์ของเขาทุกข์โดยความยอมจำนน เพราะเขาไม่สามารถจะชำระกิเลสได้ เขาไม่สามารถจะต่อสู้ได้ ก็ยอมแพ้ย่อมจำนนไป ยอมจำนนไปอย่างนั้น แต่ความทุกข์ของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจนระหว่างมีการร่วมทุน คือจิตมันเริ่มวิปัสสนาแล้วมันเสื่อมลงมานี้เป็นความทุกข์ของผู้ที่เข้าไปเห็น เข้าไปเห็นช่องทาง แล้วช่องทางนั้นปิดไป มันมีความทุกข์มาก

สิ่งที่มีความทุกข์มาก สิ่งที่มีความทุกข์มากมันถึงต้องพยายาม...จิตเสื่อม การแก้จิตเสื่อมมันถึงต้องเริ่มต้นใหม่ เริ่มต้นจากศรัทธาความเชื่อ เริ่มต้นจากจรตนิสัย เริ่มต้นจากกำลังใจของเรา เราจะทำเปรียบครูเทียบอาจารย์ เทียบครูเทียบอาจารย์นะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกข์อยู่ ๖ ปีเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมอยู่ ๖ ปี ไปปฏิบัติกับเจ้าลัทธิต่างๆ ทุกข์มหาศาลขนาดไหนท่านก็ยังบุกบันมานะของท่าน ครูบาอาจารย์ของเราหาอาจารย์ไม่ได้พยายามค้นคว้าของท่านมาเองอย่างนี้ เพราะมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีเทคโนโลยีอยู่ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่า มรรค ๘ ผล ๘ ให้ก้าวเดิน แต่เดินอย่างไร

เพราะมันมีแต่พิมพ์เขียว แต่ไม่มีตัวอย่าง ไม่มีสิ่งใดเลย แล้วพิมพ์เขียวสร้างมาจากไหน โลกเขาหาสมบัติกัน เขาหาสินค้ากัน เขาสั่งได้ เขาเอาพิมพ์เขียวนี้จะให้โรงงานไหนเขาผลิตให้ก็ได้ แต่ในการประพฤติปฏิบัติ มรรคญาณเกิดอย่างไร สัมมาสมาธิเกิดอย่างไร สิ่งใดเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิเกิดขึ้นมา เกิดนิมิต เกิดความเห็น เกิดจิตปล่อยวางขึ้นมา มันมีแสงสว่างขึ้นมาเพราะมันสงบมาก สิ่งนี้เป็นธรรมแล้วหรือ นี้กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันจะคอยเสียม คอยทำสิ่งต่างๆ สิ่งอย่างนี้ออกมา

แล้วมันไม่ได้ร่วมทุนกับธรรมเลย ร่วมทุนกับกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เพราะมันเป็นขั้นของสัมมาสมาธิ ในขั้นของทำความสงบของใจใจ ถ้ากิเลสมันมีอำนาจมากกว่านะ มันเอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาฟาดฟันเรานะ ฟาดฟันให้เราล้มลุกคลุกคลานว่าสิ่งนี้เป็นธรรม

ครูบาอาจารย์ล้มลูกคลุกคลานมหาศาลเลย สิ่งนี้ทำแล้วพอสงบแล้วมันก็คลาย แล้วมันก็ทุกข์ สิ่งที่เป็นทุกข์ นี่เสื่อมไปแล้วเป็นทุกข์ สิ่งนี้ไม่ใช่ วิปัสสนาไป ปล่อยวางขนาดไหนมันมีอารมณ์ความรู้สึกขึ้นมา เวลามันคลายตัวออกมา สิ่งนี้มันยังมีอารมณ์ความรู้สึกแบบเดิม มันก็ไม่ใช่ คั่นคว่ำเปรียบเทียบอยู่อย่างนี้เพราะไม่มีครูมีอาจารย์ ถึงต้องคั่นคว่ำ ทั้งๆ ที่มีธรรมนะ ทั้งที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางอยู่อย่างนี้นะ ครูบาอาจารย์ต้องคั่นคว่ำมาขนาดนี้

แต่เรามีครูมีอาจารย์คอยชี้แนะ เรามีครูมีอาจารย์นะ ชี้แนะว่าสิ่งนี้เราเปรียบเทียบได้ ธรรมสิ่งที่เกิดขึ้นจากหัวใจของเรา มันมีกิเลสตัณหา มันมีการร่วมทุนมา สิ่งร่วมทุนเราก็ฝันไป ฝันไป แล้วถ้าเราถ่ายถอดเทคโนโลยี ถ่ายทอด เราลงทุนกับเขาเพื่อเราต้องการเทคโนโลยีจากเขา

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อธรรมเข้ามาในหัวใจบ้างแล้ว มันปล่อยวางขนาดไหนเราต้องพยายามฝึกฝน พยายามหมั่นพิจารณาของเรา ถ้าเราพิจารณาของเรา เวลามันถดถอย มันท้อถอย นี่ทุนของเราน้อยนะ เรากลับไปสัมมาสมาธิ กลับไปพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ แหวกจอกแหวกแหนออกไป แหวกกิเลสตัณหาความทะยานอยาก แหวกสวะออกไปจากใจ กำหนดพุทโธ พุทโธก็ได้ ขุดบ่อลงไปให้หาน้ำขึ้นมาให้ได้ พุทโธ พุทโธ พุทโธเหมือนการขุดบ่อขุดหาน้ำขึ้นมา

การขุดการกระทำ มันมีการขุดดินขึ้นมา การแหวกจอกแหนก็แหวกจอกแหนออกไป สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่าให้กำลังเกิดขึ้นมา สิ่งนี้เป็นเริ่มต้นจากสัมมาสมาธิ เป็นเริ่มต้นจากทุนของเราเท่านั้น ถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา อันนี้ต่างหาก สิ่งที่เป็นปัญญานี้มันถึงเป็นเทคโนโลยีขึ้นมา เพราะในหลักของศาสนาพุทธเรา ปัญญาเท่านั้นกิเลส

ในการประพฤติปฏิบัติ ในการนับถือศาสนา ศาสนาพุทธนี่เป็นศาสนาผู้ที่มีปัญญา ในศาสนาพุทธนี่เป็นสิ่งที่ว่าจับต้องตรงไหนล่ะ มันมีหยาบ มีกลาง ละเอียด หยาบ กลาง ละเอียดขึ้นมา เริ่มจากทาน เริ่มจากรักษาศีล แล้วเวลาเรารักษาศีลขึ้นมา ศีลของใครบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ นี่มีการโต้แย้งกันมาตลอด สิ่งนี้ได้แย้งขึ้นมาทำไม เพราะสิ่งที่จิตที่มันพัฒนามันมีตั้งแต่หยาบขึ้นมา มันก็ละเอียดขึ้นไป สิ่งที่จิตพัฒนาเราก็สาธการกับผู้ประพฤติปฏิบัตินั้น

การประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตมันเริ่มเข้ามา ขณิกสมาธิ อุปะการสมาธิ อัปปนาสมาธิ ถ้าเริ่มการวิปัสสนาขึ้นมามันก็มีการร่วมทุน สิ่งที่ร่วมทุนแล้วเราพยายามทำ กิเลสตัณหา ความทะยานอยาก เพราะมันเป็นฝ่ายมรรค ถ้ามันเป็นฝ่ายมรรค เราลงทุน เราทำได้ของเราแล้ว

เพราะมันเป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรคขึ้นมา ให้เป็นสภาวะธรรมมากขึ้น วิปัสสนามันก็ปล่อย บ่อยครั้ง
เข้า บ่อยครั้งเข้า ต้องมีการปล่อยบ่อยครั้งๆ ถึงที่สุด

ถ้าถึงที่สุดมันเป็นสภาวะธรรม ถ้าเป็นสภาวะธรรมมันจะมีตัวตน มีอุปาทานเข้าไปเจือจางสิ่ง
นี้ไม่ได้ ถ้ามีอุปาทาน มีตัวตนเข้าไปเจือจาง มรรคสามัคคีไม่ได้ ถ้ามรรคสามัคคีไม่ได้แล้วปัญญา
ของพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นได้อย่างไร ถ้าปัญญาของพระพุทธเจ้าไม่เกิด ครูบาอาจารย์เราล้มลุก
คลุกคลานมามหาศาลเลย เพื่อจะแสวงหาสิ่งนี้ พอแสวงหาสิ่งนี้มันปล่อยวางขนาดไหน พิสูจน์กัน
นี่มันเป็นไปได้ มันเป็นไปได้ คือว่ามันติดอยู่ในหัวใจ

เราประพฤติปฏิบัติ เราต้องซื่อสัตย์กับตัวเอง ถ้าเราไม่ซื่อสัตย์กับตัวเองนะ เราไม่หมั่น
เทียบธรรม เทียบกับความรู้สึกรู้สีกของเรา เทียบกับของครูบาอาจารย์ ถ้ามีครูบาอาจารย์เราจะเปิดอก
เลย สภาวะธรรมมันเป็นสภาวะแบบนี้ ครูบาอาจารย์จะชี้แนะ เพราะครูบาอาจารย์เคยผ่านมาก่อน สิ่ง
ที่เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากที่อยู่ในหัวใจ มันลึกลับมหัศจรรย์มหาศาลนะ มันหลอกหลวง
มันปลิ้นปล้อน มันสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้เราหลงผิดไปได้

เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เวลาครูบาอาจารย์ที่ไม่มีธรรมในหัวใจ จะอาศัยธรรมขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพิจารณากาย เราก็พิจารณากาย
พิจารณากายโดยสวะ โดยสัญญาอารมณ์ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ กิเลสตัดหาความ
ทะยานอยากเอาสิ่งนี้มาหลอกใช้ สิ่งนี้หลอกใช้เราก็สร้างภาพ โดยเกิดจากสัญญา เกิดจากสังขาร
เกิดจากสัญญา เกิดจากสังขารนี่ก็การพิจารณากาย นี่โลกีย์ปัญญา

ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิ ถ้าไม่แหวกจอกแหวกแหน ถ้าไม่ขุดบ่อหาน้ำขึ้นมา มันจะเป็นโลกีย์
ปัญญา สิ่งที่เป็นโลกีย์ปัญญา ครูบาอาจารย์ที่ไม่มีหลักเกณฑ์ก็จะเอาสิ่งนี้มาบอกว่่านั่นพิจารณา
กาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม มันก็พิจารณากายโดยสวะ โดยขันธ ๕ โดยความ
มันหมาย โดยสัญญาอารมณ์ ถ้าพิจารณาโดยสัญญาอารมณ์มันก็ปล่อย ปล่อยเหมือนกัน เพราะ
อะไร เพราะมันเป็นสิ่งที่ว่ากิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันเอาสิ่งนี้มาหลอก เอามาหลอกหลวง
แล้วมันปล่อยขึ้นมา ปล่อยด้วยอะไร

ทำไมโลกเขาเป็นไปได้ละ ทำไมนักประพันธ์ เขาคิดของเขา นักวิทยาศาสตร์เขา
จินตนาการของเขา นักวิทยาศาสตร์เขาทดลองทางวิทยาศาสตร์นะ เขายังเป็นประโยชน์กับโลก
มากมาย เขาคิดเครื่องยนต์กลไกต่างๆ มา เป็นประโยชน์ของโลกเขา แต่เราคิดโดยสภาวะธรรมแล้ว

หลอกตัวเองนะ สภาวะอย่างนี้เป็นสภาวะธรรม แล้วสถาปนาธรรมกันนะว่าสิ่งนี้เป็นธรรมของคนโน้น สิ่งนี้เป็นธรรมของคนนี้

นี่กิเลสหลอกตัวเองก็โม้รู้ กิเลสหลอกหมู่คณะสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติในสังคมนี้นี้ก็โม้รู้ สิ่งนี้ไม่รู้หมดเลยเพราะอะไร เพราะมันเป็นโลกียะ เพราะมันเป็นเรื่องของกิเลส มันไม่มีการร่วมทุน มันไม่มีการทำความสงบของใจ ถ้าความสงบของใจเข้ามา ถ้าติดในกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันก็นอนจมอยู่นั่น นอนจมนอนวันเลื่อมเหมือนกัน

แต่ถ้าเราเริ่มจากวิปัสสนาขึ้นมา วิปัสสนาขนาดไหน วิปัสสนามันก็ปล่อยๆ ถึงที่สุด ถึงที่สุดเวลาที่ว่าเป็นธรรมขึ้นมา มันไม่มีตัวตน มันไม่มีความเป็นไปของใจ ไม่มีอุปาทาน พิจารณา กายมันปล่อยขนาดไหน การพิจารณา กาย การปล่อยของมัน มันจะเห็นสภาวะของมัน

อยู่ที่อำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่ามันจะปล่อยขนาดไหนมันเป็นสภาวะของมัน เป็นสภาวะของมันนะ ไม่มีสิ่งใดต้องให้สภาวะเหมือน ต้องให้เป็นไปแบบของครูบาอาจารย์ทั้งหมดมันเป็นไปไม่ได้ สิ่งที่ว่าอำนาจวาสนาของใจต่างกัน วิปัสสนาบุญกุศลต่างกัน สิ่งที่แตกต่างกันนี้ถึงให้เป็นปัจจุบันธรรม ต้องเป็นปัจจุบันธรรม จะเกิดสภาวะแบบไหนให้เกิดเดี๋ยวนี้เกิดในสิ่งๆ หน้านี้ เกิดในปัจจุบันนี้ กิเลสจะแก้กันตรงนี้

แต่ถ้าย้อนอดีตเป็นของครูบาอาจารย์ เป็นพระไตรปิฎก เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เราเปรียบเทียบแล้วนะ นี่มันจะโกงแล้ว การร่วมทุน สิ่งต่างๆ ในการประพฤติปฏิบัติ ในการร่วมทุน ถ้าผู้ร่วมทุนนั้นเขามีการทุจริตกัน เขาจะโกงนะ เขาจะยึดบริษัทนั้นเลย เขายึดโรงงานนั้นเป็นของเขา แล้วเราจะเสียเปรียบเขาเพราะเราไม่ทันเขา

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อกิเลสค้นหาความทะยานอยากมันมีสภาวะแบบนั้นนะ เราควรจะเป็นไป เราควรจะมีเจริญเติบโตของเราขึ้นมา มันจะเป็นธรรมที่จะแก้แล้วขึ้นมาในหัวใจของเรา เราก็ไปเชื่อกับกิเลสค้นหาความทะยานอยาก กิเลสเท่านั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน กิเลสเท่านั้นนะ กิเลสในหัวใจเท่านั้น ไม่มีใครสามารถจะรังแก ไม่มีใครสามารถจะทำให้ธรรมของเราเสื่อมถอยหรือมีความเป็นไปไม่ได้ ถ้าไม่ใช่กิเลสของเราในหัวใจของเรา

เราถึงจะต้องมูมานะ อำนาจวาสนาของเรามีเท่านี้ เราต้องทำของเรา อำนาจวาสนาของครูบาอาจารย์ อำนาจวาสนาของหมู่คณะเขาทำของเขาได้ขนาดไหนมันเป็นอำนาจวาสนาของเขา

เรื่องของเขาเป็นเรื่องของเขา เรื่องของเราต้องดูหัวใจของเรา แล้วเราวิปัสสนาของเราเข้ามา ไม่ให้กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันไปน้อ โกง ถ้ามีการร่วมทุนแล้วกิเลสตัดหาความทะยานอยากน้อ โกง เห็นไหม ธรรมเราก็จะเสื่อมถอยลง เสื่อมถอยลง แล้วเราก็ล้มลุกคลุกคลาน

แต่ถ้าเป็นสภาวะธรรมขึ้นมา กิเลสมันยุบยอบตัวลง เพราะวิปัสสนามันปล่อยวางขนาดไหนนะ กิเลสจะเบาลง เบาลง เบาลงถ้าไม่มีสิ่งที่เป็นสภาวะธรรมโดยบริสุทธิ์ สิ่งที่เป็นสภาวะธรรมโดยบริสุทธิ์ ขณะที่มรรคสามัคคี ธรรมจักรมันหมุนไปอย่างนี้ มันจะเป็นคุณค่าของธรรมจักร สิ่งนี้เป็นธรรม ธรรมนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม ธรรมนี้เป็นสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นมาโดยธรรมชาติมีอยู่แล้ว

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเห็นสภาวะธรรมนี้เท่านั้น เห็นสภาวะธรรมนี้ แล้วมันเกิดขึ้นมาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สภาวะธรรมเกิดขึ้นมา มันสมุจเฉทปหาน สมุจเฉทปหานในเรื่องสภาวะกายที่เราซ้าแล้วซ้าเล่า พอซ้าแล้วกิเลสมันอ่อนตัวลง อ่อนตัวลง ถึงที่สุดถ้ามีอำนาจวิปัสสนามันจะปล่อย กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ สิ่งนี้มันจะหลุดออกไปจากใจ

ถ้ามีความหลุดออกไปจากใจโดยการวิปัสสนาญาณ กาย เวทนา จิต ธรรม ซ้าแล้วซ้าเล่ามันถึงที่สุด นี่ต่างหากถึงเป็นธรรม สภาวะธรรมอย่างนี้เกิดขึ้นมาจากในหัวใจ แล้วกิเลสตัดหาความทะยานอยากอย่างละเอียดละ อวิชชายังอยู่หัวใจนั้น สิ่งนี้เป็นการก้าวเดิน สิ่งนี้ที่สภาวะธรรมจะเกิดเกิดขึ้น

เราผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรมเห็นการเป็นไปของการเอาสวะออก เห็นการกระทำของการเอาสวะนี้ไปป้อนโรงงาน เห็นการทำการของโรงงาน เห็นสินค้าออกมาจากโรงงาน เห็นการกระทำเอาสินค้าออกไปท้องตลาด ต้องมีการออกไปท้องตลาดจนถึงเกิดผลประโยชน์ขึ้นมา นี่เป็นโรงงานทางโลกนะ นี่โลกียปัญญา เพียงแต่เทียบกลับมาในธรรม

ในธรรมที่คือขณะที่ประพฤติปฏิบัติในกาย เวทนา จิต ธรรม มันเป็นสภาวะแบบนั้น ถ้าเรามีหลักเกณฑ์อันนี้ ถ้ามีธรรมในหัวใจนะ สภาวะธรรมนี้โดยหลัก เราจะเปรียบเทียบกับอะไรก็ได้เปรียบเทียบออกมาเป็นสภาวะธรรม ถ้าเปรียบเทียบออกมาเป็นสภาวะธรรมนี้คือการแสดงธรรม ถ้าการแสดงธรรม ธรรมจากใจดวงหนึ่งให้กับใจดวงหนึ่ง นี่ผู้ที่มีธรรมโดยสภาวะแบบนี้

พระอานนที่เป็นพระโศคานัน พระอานนที่สั่งสอนสาวกะ-สาวก สั่งสอนลูกศิษย์ลูกหา ยังสั่งสอนได้เลย สั่งสอนให้มีศรัทธามีความเชื่อ แต่เวลาธรรมสูงขึ้นมา ต้องให้พระกัสสปะเป็นผู้ชี้แนะ พระกัสสปะถือธุดงค์วัตร พระกัสสปะเป็นผู้ที่มีปัญญามาก พระกัสสปะเป็นผู้ที่ทำลายกิเลสอย่างกลาง อย่างละเอียด อย่างละเอียดสุดในหัวใจออกไปจากหัวใจ

แล้วเราก้าวเดินขึ้นไปมันถึงจะมิงานต่อไปภายภาคหน้า ถ้ามิงานต่อไป การก้าวเดินของจิตมันต้องมิงานของเขา ถ้ามิงานของเขา กิเลสตัดหาความทะยานนะ ในพิจารณาภายในจิตมันเกี่ยวมันไป ถ้ามีพื้นฐาน มีสิ่งที่กระทบ สิ่งที่มีพื้นฐาน สิ่งที่มากระทบมันจะออกไปแสวงหาเหยื่อ สิ่งที่แสวงหาเหยื่อ เหยื่อคืออะไรล่ะ? รูป รส กลิ่น เสียง เหยื่อคือความโลภ ความโกรธ ความหลง ถ้ามันมีความหลงมันมีอำนาจมีอยากใหญ่อยากยึดอำนาจ สิ่งนี้ยังมีอยู่นะ ถ้าสภาวะธรรมอย่างนี้มีอยู่ สิ่งนี้มันคืออะไรล่ะ? สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่ออกไปข้างนอก แต่ผู้ที่มีธรรมในหัวใจจะย้อนเข้ามาทำลายตรงนี้

สิ่งที่เราเห็นสภาวะธรรม กาย เวทนา จิต ธรรม ออกไปโดยธรรมชาติของเขา สิ่งนี้มันเป็นคุณธรรมแล้ว สิ่งที่เป็นคุณธรรมแล้ว สิ่งที่มีสติสัมปชัญญะมันจะกระเพื่อมสิ่งนี้ ถ้ากิเลสตัดหาความทะยานมันแก่กล้าขึ้นมามันจะออกไปสภาวะยึดอย่างนั้น แต่ถ้าเรามีธรรมในหัวใจสิ่งนี้มันจะต่อต้าน ต่อต้านกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ในความ โลภ ความโกรธ ความหลง

ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันสิ่งที่มีมันเป็นไฟเป็นไฟที่จะทำให้กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันพุดขึ้นมา แล้วเราจะทำลายมัน เราจะไปส่งเสริมสิ่งนี้ได้อย่างไรล่ะ ถ้ามีพื้นฐานแล้วจะทำสิ่งนี้ได้ไม่ได้เลย มันจะต่อต้านกับสิ่งนี้ แล้วมันจะย้อนทำลายกลับเข้ามา เพราะมันจะต้องกอดกอดความโลภ ความโกรธ ความหลงให้มันเบาตัวลง

สิ่งที่เบาตัวลง มันจะเกิดสัทธาคามรรค สิ่งที่จะเกิดสัทธาคามรรคขึ้นมามันต้องมีพื้นฐานของสัมมาสมาธิ พื้นฐานของสัทธาคามรรค สิ่งทีสัทธาคามรรค เราถึงต้องทำความสงบของใจขึ้นมา แล้วย้อนกลับขึ้นไป ย้อนกลับขึ้นไปถึงที่สุดนะ ถ้าย้อนกลับเข้าไปทำลายกัน ทำลายกันโรงงานมันจะมีการกระทำของมันตลอดไป สินค้าต้องมีออกไปตลอด นี่คือสินค้า นี่คือเรื่องของโลกที่เขาต่อสู้กัน เขาจะต้องต่อสู้กันด้วยความรู้ความเข้าใจของเขาเพื่อจะยึด ยึดเอากำไร ยึดเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์กับโลก

แต่ถ้าเป็นการประพฤติปฏิบัติมันจะการสละ มันจะทำลาย ทำลายสิ่งที่ยึดมั่นถือมั่น สิ่งที่ยึดมั่นถือมั่น สิ่งนี้เราได้สละออกมากขนาดไหน สิ่งที่เรามันเป็นความเห็นแก่ตัว เราได้ปลดปล่อยมันมากขนาดไหน มีสิ่งใดมีคุณธรรม สิ่งใดที่เราเจือจางหมู่คณะเราส่งเสริมเขา เราจะเจือจางคนอื่น เจือจางคนอื่นเพื่ออะไร? เพื่อจะให้สิ่งที่การประพฤติปฏิบัติมันง่ายขึ้นมา ง่ายขึ้นมา เพราะสิ่งนี้เป็นบุญ เป็นกุศล

สิ่งที่เป็นบุญกุศล สิ่งนี้เป็นบุญ เห็นใหม่ คุณงามความดี คุณงามความดีจะจับเคลื่อนใจดวงนี้ให้มันประเสริฐขึ้นมา ถ้าเรามีสิ่งใดฝังหัวใจอยู่ สิ่งใดที่มันเป็นอะไรฝังใจอยู่ แล้วสิ่งนี้เวลามันสิ่งนี้มันโดนกระทบกระเทือน มันจะเกิดความฟูขึ้นมาในหัวใจ ถ้าเราสละสิ่งนี้ออกไป ความสิ่งที่เป็นความฝังใจอยู่มันเบาลง สิ่งที่มีความฝังใจ สิ่งที่มีความยึดมั่นถือมั่นของใจมันจะเบาลง สิ่งนี้เบาลง เบาลงเพราะมันเปิดทางกว้างให้กับการประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเปิดทางกว้างขึ้นมา สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์กับเรา

“ศีล สมาธิ ปัญญา”

ศีลนี้เป็นเรื่องขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศีลธรรม ธรรมวินัยเป็นศาสดาของเรา สิ่งที่เป็นศีลเป็นธรรม เราจะย้อนกลับเข้ามาต้องย้อนกลับเข้ามาจับความผิดของเรา ถ้าสิ่งนี้มันมีอยู่ในหัวใจของเรา ถ้าเรามีพื้นฐานอันนี้อยู่ สิ่งนี้ถ้าเราเอาไปเปรียบเทียบกับคนอื่นมันเป็นเรื่องของคนอื่นแล้วเราเอากฎหมาย เอาศีลธรรมออกไปเปรียบเทียบกับคนอื่นทำไม แต่ถ้าเราเปรียบเทียบกับเรา นี่คือประโยชน์ของเรา

ถ้าประโยชน์ของเรา ธรรมเราบริสุทธิ์ขึ้นเรื่อยๆ ธรรมเราบริสุทธิ์ขึ้นมาเราจะย้อนกลับมาก็เรา ย้อนกลับมาก็เรา สิ่งที่ยึดมั่นเป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง สิ่งที่ยึดมั่นเป็นปมในหัวใจที่ยึดมั่นมีปัญหาอยู่ สิ่งที่มีปัญหา ปัญหามีแน่นอน เพียงแต่เราไม่เห็น เราไม่ค้นคว้าปัญหาของเรา

ถ้าเราค้นคว้าปัญหาของเรา ๑. เราค้นคว้าไม่ได้เพราะเราอำนาจวาสนาน้อย ถ้าเราค้นคว้าไม่ได้ เรามีวาสนาน้อย เรามีความมูมานะ สิ่งที่เป็นความมูมานะของเรา อันนี้มันจะเป็นสิ่งที่เสริมสร้างบารมี

บารมีเกิดมาจากไหน?

บารมีเกิดขึ้นมาจากการกระทำของเรา บารมีเกิดจากการประพฤติปฏิบัติ

ในการประพฤติปฏิบัติ ในการขัดเกลา คุณิ เขาไปซื้อเพชรซื้อพลอยมาจากต่างประเทศ เขา มาเผา เขามาทำให้น้ำมันงามขึ้นมา นึกเหมือนกัน สิ่งที่เราขัดเกลาใจของเรา น้ำมันจะงามขึ้นมาจะ ความใสความสะอาดขึ้นมา ความใสอย่างนี้ใสชั่วคราว ความใสอย่างนี้ใสขึ้นมาจากกิเลสมันยุบ ขอบตัวลง มันไม่มีการชำระ ไม่มีการประหัดประหารกัน มันจะเป็นความจริงไปไม่ได้

ถ้ามันจะเป็นความจริงขึ้นมามันต้องประหัดประหารกัน สิ่งทีประหัดประหาร ประหัดประหารทีไหน? ประหัดประหารทีใจมันไปติด สิ่งทีเกี่ยวกับจิตมันมีกาย เวทนา จิต ธรรม นี้เป็นสิ่งที่เป็นก้าวเดินของใจ ใจมันจะก้าวเดินออกกระหว่างขั้น ๕ กับกายอย่างกลาง กายอย่าง กลางถ้าเราจับกายได้ สิ่งนี้มันจะเป็นกายจากภายใน วิปัสสนาไปมันจะทำลายกัน มันจะเกิดเป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ มันจะเกิดเป็นสภาวะของมัน มันจะกลับไปสภาวะเดิมของมัน

ถ้าเราพิจารณาเป็นจิต จิตคือขั้นธ้อย่างกลาง มันไปเกาะเกี่ยวกับสิ่งใด ถ้าจับต้องสิ่งนี้ได้ เราจะสามารถวิปัสสนาได้ ถ้าจับต้องไม่ได้ ความร่วมทุนไม่มี ถ้าความร่วมทุนไม่มีเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าความร่วมทุนเพราะอะไร เพราะมันมีแต่กิเลสล้วนๆ กิเลสล้วนๆ ก็เห็นแก่ตัวล้วนๆ กิเลสล้วนๆ ก็หลอกตัวเองล้วนๆ

แต่ถ้าเป็นสภาวะธรรมเกิดขึ้นมา สภาวะธรรมจะเริ่มเบียดเบียนกิเลส เริ่มเบียดเบียนกิเลสให้ กิเลสมันถอยฉากออกไป กิเลสจะเริ่มเบาลง เบาลง สิ่งทีกิเลสเบาลงเพราะมันวิปัสสนาบ่อยครั้งเข้า เพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยากคือความยึดมั่นถือมั่น

งานของโลกเขา เขาต้องมีผลงานของเขา สิ่งนั้นเป็นผลงานของเขาละ งานของโลก ทาง วิชาการก็ต้องมีวิชาการมาวัดกันว่าดำเนินการวิชาการอย่างนี้ วิชาการอย่างนี้จะเป็นประโยชน์กับ โลกมหาศาล ทั้งๆ ทียังไม่พิสูจน์นะ

แต่ถ้าเป็นธรรมของเราละ มันเป็นปัจเจกตั้งเดี๋ยวนี้ การวิปัสสนาของเรามันปล่อยวาง เดี่ยวนี้ ปล่อยวางใครจะรู้ว่าจิตดวงนี้ปล่อยวาง ใครจะรู้กับจิตของเรา แต่เทวดาฟ้าดินรู้นะ ผู้ที ประพฤติปฏิบัติ เวลาครูบาอาจารย์ มาสาธุการได้ในการประพฤติปฏิบัติ “สาธุการ” เพราะอะไร เพราะเหมือนกับผู้ที่จรรโลงศาสนา ศาสนาเกิดทีหัวใจ ศาสนาเกิดจากหัวใจทีได้สัมผัส ศาสนาคือ เรื่องของนามธรรม

สิ่งที่เป็นวัตถุ ศาสนวัตถุนี้เกิดจากหัวใจของผู้ที่มีธรรม เกิดจากศรัทธา เขาศรัทธาในตัวศาสนา แล้วในตัวศาสนาอยู่ที่ไหนล่ะ ในตัวศาสนาอยู่ที่พระไตรปิฎกหรือ อยู่ในผู้คัมภีร์หรือ สิ่งนี้เป็นแผนที่เครื่องดำเนินเท่านั้น สิ่งนี้ไม่มีชีวิตนะ แต่ความรู้สึกนี้มีชีวิต ความรู้สึก แม้แต่ตัวจิตธาตุรู้ก็มีชีวิต ถึงที่สุดหัวใจก็มีชีวิต

แต่ชีวิตนี้มัน โคนปกครองด้วยอวิชา ชีวิตนี้โคนปกครองด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ถ้าเราย้อนกลับเข้าไป มรรคเกิดขึ้นมาสภาพแบบนี้ เริ่มเข้าไป มันเป็นปัจจัยจัดตั้ง มันเป็นความเห็นจากภายใน มันถึงเป็นความลึกกลับ ธรรมเหนือโลก เหนือโลกอย่างนี้ ธรรมเหนือโลกคือสภาวะธรรมที่โลกนี้เขาไม่มี จะวิปัสสนาขนาดไหนเขาก็ไม่มี

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ทำไมพรหมต้องนิมนต์ละ พรหมอยากฟัง ครูบาอาจารย์อยากฟัง ปัญญาวัคคีย์รอ รอแล้วรอเล่า รออุปัฏฐากอยู่ ๖ ปีเพื่อต้องการให้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมเพื่อสั่งสอน เพื่อเปิดทางให้ปัญญาวัคคีย์ได้ก้าวเดินตามบ้าง

สภาวะแบบนี้มันมีสภาวะแบบนี้ สภาวะแบบที่ว่า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกาศตัวออกมา แล้วเราเกิดขึ้นมาในหัวใจใหม่ ถ้ามันเกิดขึ้นมาในหัวใจ สภาวะขึ้นมาในหัวใจ มันประกาศขึ้นมา มันทำปฏิริยากัน เวลามรรคเวลามันรวมตัว เวลาธรรมเกิดขึ้น เวลาธรรมเข้มแข็งขึ้นมา กิเลสมันยุบขอบตัวลง กิเลสมันอ่อนตัวลง นี่มันมีความสุขนะ วิปัสสนาไป เหมือนกับการงานที่โลกเขาทำธุรกิจของเขาแล้วเขาได้กำไรมหาศาลเลย ถ้าคนทำธุรกิจนะ มีแต่ขาดทุน ขาดทุน มีแต่ความถ้อยถอยน้อยเนื้อต่ำใจนะ แต่ถ้าคนทำธุรกิจแล้วกำไรมหาศาล ทุกคนก็อยากทำ นี่เรื่องของโลกนะ

แต่ในการประพฤติปฏิบัตินี้ก็เหมือนกัน ถ้ามันวิปัสสนาไปแล้วมันปล่อยวางว่างขนาดไหน เหมือนกับเราทำแล้วได้ผลงานของเราขึ้นมา มันจะมีความสุข มันจะมีความมองจากลำหยาญ ตัวจะเบามากปล่อยวางขนาดไหน กิเลส มันเห็นชัดๆ แล้วว่ามันจางลง จางลงนะ เวลากิเลสมันเข้มจี้เราเราไม่เห็นมันเลยเพราะเราไม่มีสภาวะธรรมเข้าไปจับ เราไม่มีสภาวะธรรมอันละเอียดเข้าไปใคร่ครวญมัน

แต่ขณะที่เรามีกรรม กรรมที่ละเอียดขึ้นมา เราสามารถเข้าไปทำลาย นี่กิเลสมันจะเริ่มอ่อนตัวลง อ่อนตัวลง เราถึงวิปัสสนาซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนถึงที่สุดมันจะปล่อยของมัน โดยสัจจะของมัน กายกับจิตแยกออกจากกัน โดยสัจจะความจริง สิ่งที่สัจจะความจริงแยกออกจากกันเพราะอะไร

เพราะมรรคญาณมันเกิด เพราะสิ่งที่เป็นสภาวะกรรมเกิดขึ้นมา นี่มันมีเหตุมีผลของมัน มันไม่เกิดมาลอยๆ หรือ สิ่งที่เกิดมาลอยๆ เป็นไปไม่ได้ ถ้าจิตไม่เห็นการกระทำอย่างนี้ จิตไม่มีการปล่อยวางอย่างนี้ มันก็เป็นพระโศคาบัน มันก็ติดอยู่อย่างนั้นล่ะ แต่ถ้ามันมีการกระทำอย่างนี้ มันปล่อยวางขึ้นมาอย่างนี้ มันปล่อยวางอย่างนี้

อย่างนี้อย่างไรล่ะ? อย่างนี้คืออย่างที่ว่าแล้วแต่จรตนิสัย จริตของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่มีอำนาจวาสนา มันต้องก้าวเดินนะ ก้าวเดิน จิตนี้ก้าวเดินไป ระหว่างจิตที่มันก้าวเดินไป มันจะเป็นความลึกลับมหัศจรรย์ ถ้าเป็นความลึกลับมหัศจรรย์ ลึกลับมหัศจรรย์ สำหรับผู้มีกิเลส

แต่จะไม่ลึกลับกับผู้ประพฤติปฏิบัติ นั้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ นั้นจะเห็นสัจจะตามความเป็นจริง ถ้าไม่เห็นสัจจะตามความเป็นจริง ปัญญาที่รู้แจ้งไม่มี ปัญญารู้เท่า แค่ปัญญารู้เท่าทำให้สงบเท่านั้น ปัญญารู้เท่ามันเป็นปัญญาของโลกนะ แต่ปัญญาจริง ปัญญาแจ้งมันเป็นปัญญาของกรรม ถ้าปัญญาของกรรมเกิดขึ้นมาสภาวะแบบนี้มันถึงเป็นภาวนามยปัญญา

ปัญญาของกรรมเกิดขึ้นมาแล้วมันสมุจเฉทปหาน มันทำลายขึ้นมาอย่างนี้ กายกับจิตแยกออกจากกัน ปัญญาอย่างนี้ต่างหากถึงเป็นปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นปัญญาเหนือโลก เป็นปัญญาของโลกที่เขาองไม่เห็นกัน โลกเขาถึงคร่ำครวญ เขาถึงเพื่อรำพันกันว่าสิ่งนี้เป็นปัญญา สิ่งนี้เป็นปัญญา ปัญญาของเขาถึงเป็นปัญญาโลกียปัญญา ที่เขาพร่ำเพ้อนะ แล้วเขายังยึดของเขาว่าสิ่งนั้นเป็นวิทยาศาสตร์ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้

สิ่งที่เป็นปัญญาทางธรรมก็พิสูจน์ได้ แต่พิสูจน์ได้สำหรับผู้ที่จะเห็นจริง พิสูจน์ได้จากผู้ที่เห็นจริง เพราะความเห็นจริงอันนั้นมันจะเกิดสภาวะปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมา แล้วปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้นมา ถึงจะเป็นสภาวะตามความเป็นจริงของใจดวงนั้น ยกขึ้นวิปัสสนาต่อไปนะ ต้องก้าวเดินต่อไปจนถึงที่สุดนะ ถ้าไม่ก้าวเดินต่อไปมันก็คาอยู่อย่างนั้น

แล้วถึงว่า ขุดบ่อเจอน้ำ แหวกสวะแล้วเห็นธรรม

จะเห็นธรรมได้อย่างไรในเมื่อกิเลสอันอย่างละเอียด กิเลสอย่างกามราคะยังไม่เคยเห็นหน้า มัน ถ้าเห็นกิเลสกามราคะไม่เคยเห็นหน้ามัน สิ่งนี้เป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง โดยสัจจะความจริง

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติเริ่มต้นก็ว่าละความโลภ ความโกรธ ความหลง มันจะละไปไหนในเมื่อมันกดขี่ไว้เฉยๆ เวลาจิตสำรวมระวังเป็นจิตนิสัยทำให้เป็นผู้ที่มันนวล เป็นผู้ที่มีจิตนิสัยที่ว่าคุณงามความดี ประพฤติปฏิบัติธรรมต้องมีความสุข ไม่ใช่ประพฤติปฏิบัติเพื่อความเร่าร้อน สิ่งที่เป็นความเร่าร้อน นั่นเป็นเรื่องของกิเลส ถ้าเป็นความรุ่มเย็นเป็นสุขนี้เป็นธรรมใจ แล้วก็หมกไว้ละ หมกสิ่งนี้ไว้ในหัวใจ มันไม่เห็นสัจจะความจริงหรือ

ถ้าเห็นสัจจะความจริงมันต้องเข้าไปเผชิญหน้า ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ยกขึ้นไปตรงนี้มันจะไปเห็นกามราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะเพราะใจนี้มันมีสิ่งพอใจตัวตนของมัน สิ่งที่เป็นกามฉันทะ เป็นปุถุชนมีข้อมูลของมัน สิ่งที่มีข้อมูลของมัน มันสงวนมันรักษาข้อมูลอันนี้มาก สิ่งที่รักษาข้อมูล

แล้วใครไปสะกิดมัน...ไม่ต้องสะกิดหรือ แค...เห็นวัวสันหลังหว่าใหม่ เวลาอีกาบินผ่าน มันเสียวสันหลังไปตลอดเลย นี่ก็เหมือนกัน แค่สภาวะธรรมของครูบาอาจารย์แสดงเฉียดมาเท่านั้น มันก็หนาวแล้ว สิ่งของมันปกปิดไว้ไง กลัว กลัวแต่เขาจะว่าเราไม่มีธรรม เราจะต้องใจเราเป็นธรรม ใจเราปล่อยวาง ใจเราเป็นความว่าง แล้วครูบาอาจารย์พูดถึงธรรม สภาวะธรรม ถึงเทศนาว่าการจีเข้าไปในหัวใจนั้น จีเข้าไปที่ปุถุชน จีเข้าไปสิ่งที่มันปกป้องข้อมูลอันนั้น ถ้ามันไปเข้าไป กระเทือนข้อมูลอันนั้น นี่มันก็เกิดความพอใจ

กามฉันทะสิ่งที่ความพอใจ สิ่งที่มีข้อมูลนั้นถ้ามันกระเทือน มันก็เกิดความโกรธ ความโลภ ความหลง ความโกรธ ความโลภ ความหลงมันเกิดจากตรงนี้ ถ้าไม่เข้าไปตรงนี้ เข้าไปเห็นสภาวะแบบนี้ มันไม่เห็นสภาวะธรรมแบบนี้ มันจะไปแก้กิเลสได้อย่างไร ถ้ามันแก้กิเลสอย่างนี้ไม่ได้มันก็ติดอยู่กามภพ สิ่งที่กามภพถ้าเข้าไปทำลายตรงนี้

ทำลายด้วยวิธีการอะไรล่ะ? ถ้าทำลายด้วยวิธีการเริ่มตั้งแต่ทำความสงบให้มันละเอียดเข้าไป ความว่างนี้ต้องละเอียดเข้าไป สิ่งที่จะละเอียดเข้าไปมันเป็นมหาสติ-มหาปัญญา มหาสติ-มหาปัญญา มหาสมาธิ สมาธิมันต้องแนบแน่นเข้ามา สิ่งที่แนบแน่นเข้ามา มันจะยกขึ้นวิปัสสนาอย่างไร นี่มันต้องมีขั้นตอนของมัน มันต้องมีการกระทำของมัน

ไม่ใช่ว่าแหวกจอกแหน แหวกจอกแหนแล้วมันจะเป็นสภาวะธรรม สภาวะธรรมการแหวก
อย่างนั้นมันเป็นสวะ มันเป็นที่ว่ามันเป็นความฟุ้งซ่านของใจ แต่กิริยาการกระทำของมันจาก
ภายในขึ้นมาเข้าไปชำระกิเลสอย่างไร มันทำลายอย่างไร จะขุดบ่อขนาดไหน จะขุดลึกขนาด
ไหน น้ำนี้มันก็แห้งได้ น้ำเวลาบ่อน้ำตื้นมันก็แห้ง

แต่ถ้าเป็นสภาวะธรรมของมันนะ มันเป็นความจริงของเขา มันเป็นสภาวะธรรมโดย เอโก ชัม
โม สิ่งนี้มันเป็นความสุขตลอดไป มันไม่เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมหรือก สิ่งที่เจริญแล้ว
เสื่อมคือสิ่งที่มันไม่คงที่ สิ่งที่ไม่คงที่เพราะมันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากนี่เป็นสิ่งที่ชักจูงไป
สิ่งที่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันแปรสภาพ มันทำลายหัวใจ แต่ถ้าเราเข้าไปทำลายมัน
ทำลายมัน การจะทำลายมัน มันจะต้องมีสัจจะ มีบารมี มีความเป็นไป มีปัญญาก้าวเดินออกไป

ถ้าก้าวเดินเข้าไป “ก้าวเดิน” ก้าวเดินเข้าไปในหัวใจ ก้าวเดินในการประพฤติปฏิบัติ เวลา
กองทัพกิเลสกับกองทัพธรรมมันต่อสู้กันนะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจะเห็นการสัมปยุตกันระหว่าง
ธรรมกับกิเลสในหัวใจ ถ้ากิเลสกับธรรมในหัวใจ โรงงานมันละเอียดไปเรื่อยๆ โรงงานมันจะไม่
เป็นโรงงานอย่างนั้นหรือ โรงงานในปัจจุบันนี้มีเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องเดียวสามารถสั่งได้
หมดเลย จะเอาอะไรก็ได้ โลกนี้เรามีคำสั่งไปที่ไหนก็ได้ เขาพรินท์ให้เราทั้งนั้นแหละ

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อความละเอียดมันขนาดนี้ กามฉันทะมันพอใจขนาดนั้น มัน
ครอบคลุมใจอย่างนี้ สิ่งของมันพอใจของมัน มันอุ่งกินในใจของมันนะ มันไม่ต้องออกไปแสวงหา
เหยื่อจากภายนอกหรือ มันหาเหยื่อจากในหัวใจของมัน แล้วมันก็อุ่งกินของมัน ว่าสิ่งนี้เป็น
ธรรม สิ่งนี้เป็นธรรมนะ มันรอวันตายนะ

แต่ถ้าเราพลิกไปเห็นหน้ามัน มันจะแสดงตัวของมันขึ้นมา สิ่งที่แสดงตัวของมันขึ้นมามัน
จะมีพลังงานขับเคลื่อน กิเลสที่รุนแรงที่สุดคือกิเลสเรื่องของกามราคะในหัวใจ มันจะรุนแรง
มหาศาลเลย มันจะรุนแรงต่อเมื่อมันแสดงออกมา แสดงตัวออกมาเพราะสติ
มันไม่พอ สติมันไม่ทัน พอแสดงตัวมันออกมา มันทำให้หัวใจลึ้มลูกคลุกคลาน

แล้วเวลาถ้าสติเราทันขึ้นมา เรามีการต่อสู้ขึ้นมา มันจะสร้างภาพนะ นี่คือธรรม นี่คือธรรม
นี่คือสภาวะที่เราปล่อยวางแล้ว นี่คือสภาวะความสุข นี่เป็นสภาวะธรรม

มันจะลุ่มลูกคลุกคลาน มันจะทำให้เราลุ่มลูกคลุกคลาน มันจะมีการต่อสู้กันมหาศาลเลย กว่าที่มันจะทำให้จิตมันขาดออกจากกามราคะ มันจะมีการสัมปยุตกัน มีการต่อสู้กัน เจริญแล้ว เลื่อม เจริญแล้วเลื่อม แล้วลุ่มลูกคลุกคลานจนมหาศาลเลย มันไม่เป็นที่มาง่ายๆ หรือ สิ่งที่มา ง่ายๆ นั้นเป็นสภาวะแบบนั้น ทำไปถึงที่สุดแล้วมันจะเป็นไปเอง มันเป็นไปไม่ได้ ถ้าทำที่สุดมัน เป็นไปเอง กิเลสมันก็เป็นไปเองสิ กิเลสมันมีอยู่ในหัวใจมันก็มีความโต้แย้งมาตลอดไป

มันมีความโต้แย้งของกิเลส กามราคะเกิดในกามภพนี้มันก็โต้แย้งมาตลอดนะ โต้แย้งด้วย สร้างภาพทำให้หัวใจนี้ลุ่มลูกคลุกคลานด้วยแล้วมันจะเป็นไปเองได้อย่างไร มันจะต้องมีการต่อสู้ ต้องมีการสัมปยุตกัน ต้องมีการประหัตประหารกันอย่างมหาศาลเลย ปล่อยวางขนาดไหนก็ซ้ำๆ จนถึงที่สุดมันกลืนเข้าไปที่ใจนะ มันปล่อยไปที่ใจ มันไปหลุดกันที่ใจนะ

หลุดกันที่ใจเพราะใจมันพ้นออกมาจากกามราคะ สิ่งนี้เป็นว่างหมด โลกนี้เป็นความว่าง ความว่างของการแหวกจอกแหนอย่างหนึ่ง ความว่างของจิตที่มันปล่อยจากขั้น จากกามราคะมัน เป็นความว่างอันหนึ่ง ความว่างอย่างนี้จะหาไม่เจอเลย ความว่างอย่างนี้ โลกนี้ว่างอยู่โดยธรรมชาติ ของเขา จิตนี้ปล่อยวางหมด มันมีมหาศาลเลย ว่างหมด โลกนี้ไม่มีอะไรทั้งสิ้น สิ่งที่ไม่มีอะไร ทั้งสิ้นเพราะอะไร เพราะตัวตน เพราะเรื่องของอวิชชา เรื่องของจิตนี้ เรื่องของพญามารนี้มันจะ หลบซ่อนในใจดวงนี้ มันจะหลบซ่อนเพื่อจะไม่ให้ธรรมนี้เข้าไปทำลายมันนะ มันจะว่าสิ่งนี้เป็น สภาวะธรรม นี้กิเลสตัดความทะยานอยากหลอกมาตั้งแต่เริ่มต้นนะ

หลอกไปถึงที่สุด แหวกจอกแหนขนาดไหนก็แล้วแต่ มันก็เห็นสภาวะธรรม เห็นความสงบ ของใจ เพราะมันเบาจากกิเลส แต่เข้าไปถึงที่สุด ถึงเข้าไปถึงปล่อยวางทั้งหมดแล้ว จิตนี้เป็น อวิชชา เป็นความว่าง มันจะละเอียดอ่อนจนหาไม่เจอ มันเป็นความว่าง มันเป็นสิ่งที่ละเอียด มาก แล้วจะเอาอะไรสิ่งใดเข้าไปหา มันสิ่งที่เข้าไปหา มันจนถึงต้องมีครูบาอาจารย์ชี้แนะ ๑ ต้องเรา พิจารณาใคร่ครวญของเราว่า ความสว่าง ความว่างอย่างนี้ มันมีความเฉา มันมีความสะท้อนใจนะ

ความทุกข์อันละเอียด ความสุขอันละเอียด คุณิ ความทุกข์ความละเอียดของมหาเศรษฐี เขา มีเงินมหาศาลเลย เขาก็มีความกังวล มีความกังวลในสมบัติของเขา คนที่มีสมบัติมหาศาลนะ คนที่ เป็นจักรพรรดิ คนที่เป็นมหाराชต่างๆ เขาก็มีความหงอยเหงาของเขา มีความเศร้าหมองของเขา

นี่เหมือนกัน ในเรื่องของหัวใจมันจะว่างขนาดไหน มันจะมีความสุขขนาดไหน มันจะ ปล่อยวางมาขนาดไหน มันจะต้องมีความผ่อนคลาย มีความเศร้าหมองของมัน ถ้าสติสัมปชัญญะ สติ

อัตโนมติเข้าไปจับตรงนี้ได้ ย้อนกลับเข้าไปจับตรงนี้ จับตรงนี้ได้ นี่อาสวัภษญาณจะเกิด ถ้าอาสวัภษญาณจะเกิดตรงนี้ทำลายตรงนี้ขึ้นมา ทำลายจนพลิกคว่ำหมด

ครูบาอาจารย์ผู้ที่ผ่านมา มันมีขั้นตอนของการผ่าน ครูบาอาจารย์ถึงบอกว่าในเมื่อเราขุดดิน ในเมื่อเราแหวกจอกแหน แหวกจอกแหนเห็นสภาวะธรรมนี้เป็นเพียงแต่เอาเรื่องของผู้ใหญ่ไปสอนเด็ก ให้เด็กๆ มันรู้ว่าสิ่งนี้มันมีจริง สิ่งนี้ให้เด็กมันเข้าใจ สิ่งนี้ให้มันมีความมองจากลำหยาญแล้วให้มันก้าวเดินเข้ามา แต่วิธีการที่จะไปขุดบ่อ วิธีการที่จะเข้าไปสภาวะธรรม

สภาวะธรรมที่สิ่งที่ว่าแหวกจอกแหนแล้วเห็นน้ำ เห็นธรรม สภาวะธรรมนี้ถ้าเป็นน้ำ สภาวะธรรมนี้ก็เป็นอตฺตา สภาวะธรรมนี้ก็เป็นตัวตน

สภาวะธรรมนี้เป็นสภาวะธรรม เป็น เอโก ชัมโม นิพพานคือการดับสมมุติทั้งหมด สิ่งที่ดับสมมุติทั้งหมด ดับสิ่งต่างๆ ทั้งหมด มันจะเป็นน้ำเป็นสิ่งที่มืออยู่ได้อย่างไร เพียงแต่ว่าครูบาอาจารย์เอามาเป็นบุคลาธิษฐาน ว่าแหวกจอกแหนแล้วจะเห็นน้ำ ขุดบ่อแล้วจะได้ น้ำ ขุดอวิชชาออกจากใจ แล้วจะเห็นธรรม สิ่งที่เห็นธรรมนี้เอาเป็นบุคลาธิษฐานเพื่อสอนเด็กๆ

แต่ถ้าจะสอนผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัติมันจะต้องเข้าไปเห็นสภาวะความเป็นจริง สิ่งที่เป็นสภาวะความเป็นจริงคือสิ่งที่ว่ามันเข้าไปทำลายกันทั้งหมด สิ่งที่ทำลายทั้งหมดแล้วเหลืออะไร? เหลือสิ่งที่เหลือ เหลือสิ่งที่รู้ เหลือสิ่งที่ความเป็นจริง เหลือสิ่งที่เห็นสภาวะธรรม นี่คือนิปัญญา รู้แจ้ง ไม่ใช่ปัญญา รู้เท่า ปัญญา รู้เท่าคือปัญญา รู้เท่ากับสวะตัณหาความทะยานอยาก ปัญญา รู้แจ้งจากธรรมมันต้องเข้าไปชำระกิเลส ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาของมรรคญาณ มรรคญาณทำลายกิเลสถึงที่สุดแล้ว นี่ถึงจะเป็นปัญญา รู้แจ้ง เอวัง